

MEDDELELSER OM GRØNLAND

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR VIDENSKABELIGE UNDERSØGELSER I GRØNLAND

Bd. 117 · Nr. 1.

A. BERTELSEN:

GRØNLANDSK MEDICINSK
STATISTIK OG NOSOGRAFI

UNDERSØGELSER OG ERFARINGER
FRA 30 AARS GRØNLANDSK LÆGEVIRKSOMHED

I.

GRØNLANDS BEFOLKNINGSSTATISTIK 1901—30

MED ET ENGELSK RÉSUMÉ

1 KORT

KØBENHAVN

C. A. REITZELS FORLAG

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1935

INDLEDNING

Grønland ligger Nordøst for det nordamerikanske Fastland og naar fra $59^{\circ}46'$ til $83^{\circ}37'$ nordlig Bredde. Landet har i Retningen Nord—Syd en Udstrækning paa 2700 km, og i Retningen Øst—Vest paa lidt over 1000 km. Det samlede Areal er paa over to Millioner Kvadratkilometer, hvoraf hele det Indre (de seks Syvendedele af Arealet) er dækket af en Ismasse, Indlandsisen, som opnaar en Tykkelse af indtil 3000 m, og som kun lader et smalt Bælte langs Kysten tilbage som isfrit Land.

Dette Kystomraade er et Bjærgland, stærkt indskaaret med indtil 200 km lange Fjorde. Klimaet i Grønland er et udpræget Polarklima, skønt Landets Sydspids ikke ligger nordligere end Øerne ved Skotlands Nordspids. Det kolde Klima betinger sammen med Jordbundsforholdene en spredt og sparsom Vegetation og som Følge heraf atter en faatallig Landdyrfauna. I Sammenligning hermed opviser de Have, som omgiver Grønland, et betydelig rigere Dyreliv, baade af Fisk, Svømmefugle og Sæler.

Den oprindelige grønlandske Befolkning er Eskimoer, som for antagelig et tusinde Aar tilbage begyndte deres Indvandring til Grønland fra Amerika, men den nuværende Befolkning bestaar hovedsagelig af en Blandingsrace af Eskimoer og Nord-Europæere, overvejende af dansk Nationalitet, hvis enkelte Individier snart er af mere eskimoisk, snart af mere europæisk Afstamning.

Den 1. Oktober 1930 levede der i Grønland 16.488 Grønlændere (foruden 413 Europæere, hvilken Befolkningsdel som Helhed er holdt udenfor de følgende Betragtninger). Befolkningen var delt i tre Grupper, Øst-Grønlænderne (877 Individier), Vest-Grønlænderne (15.345 Individier) og den lille Stamme i Nordvest-Grønland, Polareskimoerne (266 Individier). Af disse Samfund udgør Øst-Grønlænderne og Polareskimoerne langt renere eskimoiske Grupper end den stærkt raceblandede vestgrønlandske Befolkning.

I Øst-Grønland (se Kortet pag. 6) findes dels Kolonidistrikte:

Angmagssalik (765 Individer), dels Distriktet om Handelsstationen Scoresbysund (112 Individer) med ialt henholdsvis 22 og 4 beboede Pladser, alt mellem 65° og 71° n. Br.

Vest-Grønland er delt i Landsdelen Syd-Grønland (8487 Individer paa ialt 75 beboede Pladser) mellem 60° og 67° n. Br. med Kolonidistrikterne Julianehaab (3616 Individer), Frederikshaab (1042 Individer), Godthaab (1386 Individer), Sukkertoppen (1466 Individer) og Holsteinsborg (977 Individer) samt Landsdelen Nord-Grønland (6858 Individer paa ialt 91 beboede Pladser) mellem 67° og 75° n. Br. med Kolonidistrikterne Egedesminde (1748 Individer), Christianshaab (630 Individer), Jakobshavn (754 Individer), Ritenbenk (666 Individer), Godhavn (425 Individer), Umánaq (1448 Individer) og Upernivik (1187 Individer). Efter Aldersklasser var den indfødte vest-grønlandske Befolkning 1930 fordelt, som følger:

	Antal Individer		Antal Individer	
Under 1 Aar.....	555		Overført...	13018
1—4 —	2026	45—49 Aar	584	
5—9 —	1823	50—54 —	600	
10—14 —	1767	55—59 —	470	
15—19 —	1600	60—64 —	307	
20—24 —	1352	65—69 —	166	
25—29 —	1253	70—74 —	83	
30—34 —	1022	75—79 —	28	
35—39 —	926	80—84 —	8	
40—44 —	694	Ukendt Alder	81	
At overføre...	13018		Ialt...	15345

Procentvis udgjorde Antallet af Individer i Aldersklasserne:

	Vest-Grønland		Danmark
	1930	1901	1921
Under 1 Aar	3,6	3,0	2,4
1—4 —	13,3	11,6	8,1
5—14 —	23,5	24,0	20,7
15—64 —	57,7	59,8	62,0
65 Aar og derover	1,9	1,6	6,8

Til Sammenligning er anført den procentvise Fordeling efter Aldersklasser 1901; der er saaledes ikke foregaaet nogen væsentlig Forskydning i denne Fordeling i Perioden 1901—1930. Yderligere er anført den ret afvigende Fordeling af Befolkningen i det egentlige Danmark.

Saaframt den vestgrønlandske Befolkning var ligelig fordelt paa de beboede Pladser, vilde der være omtrent 100 Mennesker ved hvert enkelt Sted, men dette er ingenlunde Tilfældet. 1930 var Beboernes Antal ved

over en Trediedel af Pladserne under 50 Personer, medens paa den anden Side to Pladser (Kolonistederne Godthaab og Julianehaab) havde ca. 500 og en enkelt Plads (Kolonistedet Sukkertoppen) over 600 Beboere.

Den lille Stamme i Nordvest-Grønland opholdt sig paa ialt 13 Bopladser i Thule Distrikt mellem 76° og 79° n. Br.

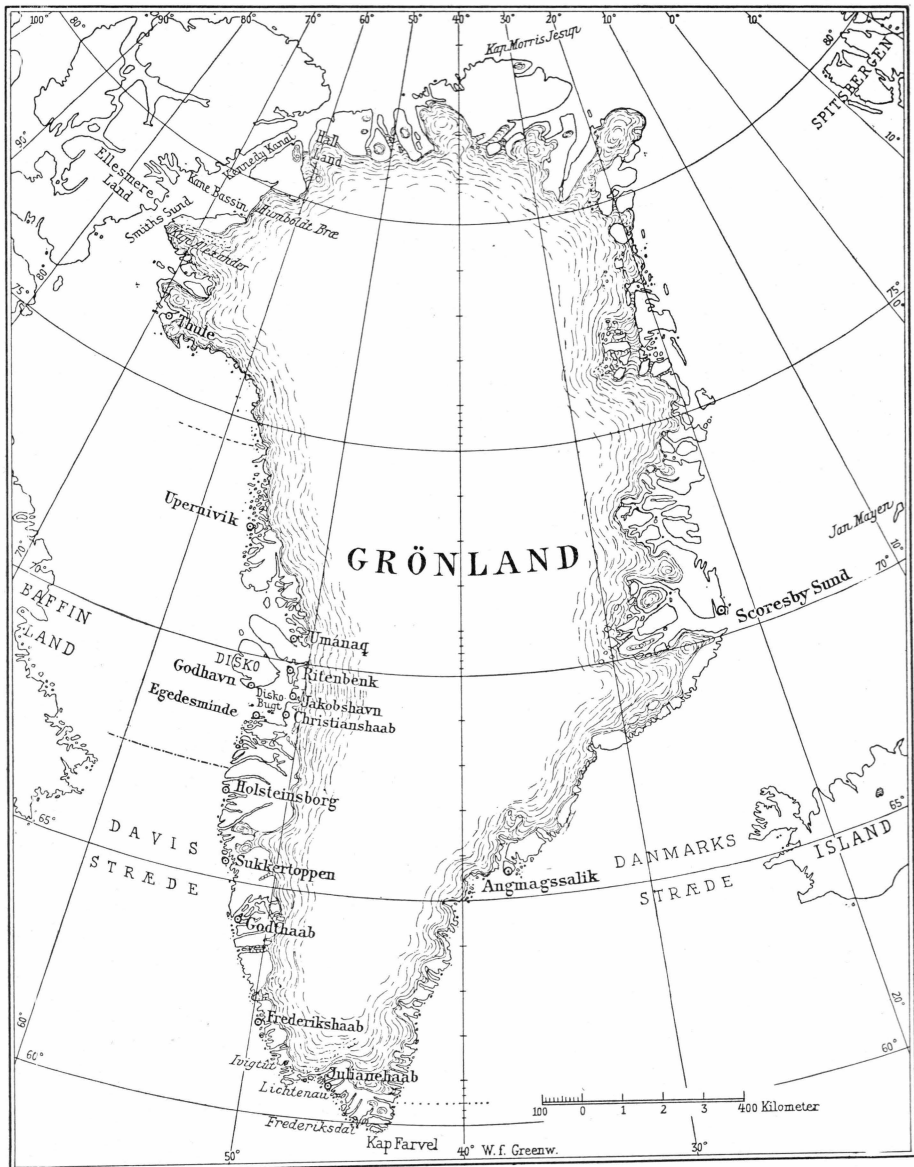
Den grønlandske Befolkning er saaledes faatallig og boende spredt i mange og smaa Samfund langs Landets uhyre Kyststrækning; Befolkningstætheden er kun 0,05 Individ pr. km² isfrit Land. De beboede Pladser findes alle i umiddelbar Nærhed af Havet.

Af de 16.488 Grønlandere var 1930 7831 Mænd og 8657 Kvinder (90 Mænd/100 Kvinder; 1901: 87 Mænd/100 Kvinder). Efter Erhverv var Halvdelen af de grønlandske Forsørgere Sæljægere, knap en Trediedel var Fiskere, en Sjettedel var beskæftiget ved Haandværk, Handel, Skolevæsen og lignende Virksomhed, og endelig havde nogle faa Procent deres Udkomme ved Kvægavl, særlig Faareavl.

Den grønlandske Befolkning lever — som et af Jordklodens »Grænsefolk« — ved den yderste Mulighed for Menneskets Eksistens, og kun den mest ukuelige Optimisme og den mest paapasselige Udnyttelse af Erhvervsmulighederne er i Stand til at skabe taalelige Livsvilkaar i dette fattige og ugæstmilde Land; den allervæsentligste Del af Befolkningens samlede Kraft udfordres til at sikre selve dens Livsopholdelse.

I administrativ Henseende er Grønland Kongeriget Danmarks eneste Koloni, og de grønlandske Anliggender henhører under det danske Statsministerium med Undtagelse af de Anliggender, som vedrører Kirke- og Skolevæsenet, hvilke Sager er Kirkeministeriet underlagte. I Henhold til de gældende Lovbestemmelser er Grønland et »lukket Land«, som ikke kan besejles uden den danske Regerings Tilladelse, lige saa lidt som Enkeltpersoner har Adgang til Grønland uden en tilsvarende Tilladelse, der som Regel kun meddeles til videnskabelige eller kunstneriske Formaal. Al Handelsvirksomhed i Grønland er dansk Statsmonopol, ligesom Staten varetager de forskellige Opgaver af almen kulturel Art, saasom Kirke- og Skolevæsen, Sundhedspleje, Retspleje og Postvæsen.

Det forekommer paa Forhaand sandsynligt, at disse særlige Livsvilkaar paa forskellige Punkter maa præge den grønlandske Befolkning og afføde Forhold, som i væsentlig Grad vil afvige fra de blandt de gamle Kulturfolk kendte, og de følgende Meddelelser bringer Resultaterne af nogle Undersøgelser over forskellige af disse Spørgsmaal, saasom Tilgangen og Afgangen i den grønlandske Befolkning, dennes sundhedsmæssige Levevilkaar og dens Sundhedstilstand.



Kort over Grønland med de i Afhandlingen nævnte Lokalteter.

- Nordgrænse for Nord-Grønlands Administrationsomraade.
- Grænse mellem Nord- og Syd-Grønlands Omraader.
- Sydgrænse for Syd-Grønlands Administrationsomraade.

GRØNLANDS BEFOLKNINGSSTATISTIK 1901—30.

Af praktiske Grunde begynder jeg Arbejdet med en Undersøgelse af Fødslerne og Dødsfaldene i den grønlandske Befolkning, idet Oplysningerne herom forekommer mig at danne et naturligt Grundlag for de Meddelelser, som senere skal gives om Befolkningens øvrige Livsforhold.

I. Vest-Grønland.

A. Fødsler.

Efter min Anmodning har Grønlands Styrelse fremskaffet Udskrifter af de grønlandske Kirkebøger for Perioden 1901—30 og har overladt mig disse Udskrifter til Bearbejdelse. Oplysningerne om de i Perioden forefaldne Fødsler er indhentet efter nedenstaaende Skema:

Lb.-Nr.	Køn	Aar	Dato for Fødslen	Sted	Moderens Alder	I eller udenfor Ægteskab	Anmærkning (særlig om Dødfødsel eller Tvillingefødsel)
---------	-----	-----	------------------	------	----------------	--------------------------	--

Fødselskvotient.

I Kirkebøgerne er for Perioden 1901—30 inkl. for den indfødte vestgrønlandske Befolkning registreret 15.827 Fødsler med levendefødte Børn, hvilket giver en Fødselskvotient paa 40,3, d. v. s. gennemsnitlig 40,3 Fødsel med levendefødt Barn om Aaret for hver 1000 Personer af den samlede indfødte Befolkning i de vestgrønlandske Kolonidistrikter.

Deles den nævnte Periode i de tre Decennier, bliver Fødselskvotienten for 1901—10: 39,8, for 1911—20: 40,1 og for 1921—30: 41,2. Allerede ved denne Deling af Materialet aabnes der Mulighed for Sammenligning, uden hvilken de statistiske Fakta savner deres væsentligste

Interesse; Fødselskvotienten viser sig at have været stigende indenfor den undersøgte Periode¹⁾.

Udvides Sammenligningen til det foregaaende Tidsrum, bliver Fremgangen endnu tydeligere; Fødselskvotienten var i 1861—70: 34,8, i 1871—80: 38,2, i 1881—90: 36,9 og i 1891—1900: 39,5²⁾.

Det vil være almindeligt bekendt, at den tilsvarende Udvikling i samme Tidsrum i det egentlige Danmark (og praktisk talt i alle de saakaldte Kultursamfund) i Modsætning hertil har vist en stadig faldende Fødselskvotient, i Danmark saaledes fra 30,7 i Perioden 1861—70 til 20,8 for 1921—30³⁾.

En Fødselskvotient paa Højde med den vestgrønlandske synes nutildags i Europa kun at forekomme i Rusland. Derimod har i tidligere Tid tilsvarende Fødselskvotienter ingenlunde været sjældne i Europa; eksempelvis var Kvotienten endnu 1871—80 i Sachsen 42,9 (medens den nu — 1926—28 — er 16,2)⁴⁾.

Undersøges Forholdene særskilt for de to Landsdele, hvori Vest-Grønland administrativt er delt, findes Fødselskvotienten for den samlede Periode 1901—30 at have været i Syd-Grønland 40,8 (8739 Fødsler) og i Nord-Grønland 39,6 (7088 Fødsler). For de enkelte Tiaar bliver Fødselskvotienten i de to Landsdele, som følger:

	Levendefødte aarlig ‰ af Middelbefolkningen	
	Syd- Grønland	Nord- Grønland
1921—30.....	41,4	40,9
1911—20.....	41,6	38,3
1901—10.....	39,9	39,7
og til Sammenligning ⁵⁾		
1881—1900.....	38	37
1851—1880.....	37	35

Fødselskvotienten har saaledes i det undersøgte Tidsrum til Stadighed været lavere i Nord-Grønland end i Syd-Grønland, men har dog efterhaanden nærmet sig til omtrent samme Højde.

¹⁾ Hermed er ikke sagt, at denne Stigning ikke kan skyldes Tilfældigheder. Forskellen (kun 2 Gange Middelfejlen) er ikke større end, at den vel kunde skyldes tilfældige Aarsager. Naar jeg alligevel anser det for sandsynligere, at der foreligger en af reelle Aarsager betinget Stigning, er det bl. a. ud fra den Omstændighed, at Stigningen findes gentaget fra Periode til Periode.

²⁾ 1, pag. 11.

³⁾ 2, pag. 19.

⁴⁾ 3, pag. 18.

⁵⁾ 4, pag. 528.

Nedenstaaende Tabel vil vise Forholdet i de enkelte Distrikter.

	Samlede Ant. Fødsler i den indf. Befolkn. 1901—30inkl.	Levendefødte aarlig ‰ af Middelbefolkningen				
		1901—10	1911—20	1921—30	1901—30	1851—1900 ¹⁾
Julianehaab	3877 Fødsler	40,7	43,5	39,6	41,0	36
Frederikshaab	1099 —	35,6	40,2	46,0	41,2	43
Godthaab	1341 —	40,0	38,9	37,9	38,9	35
Sukkertoppen	1446 —	40,3	40,4	44,0	41,2	40
Holsteinsborg	976 —	41,2	40,3	44,7	41,7	37
Egedesminde og Godhavn	2292 —	38,5	37,5	44,1	40,4	+ Godhavn 38
Jakobshavn og Christianshaab	1276 —	39,8	36,4	37,3	37,0	} + God- havn 31
Ritenbenk	659 —	44,8	43,8	40,8	42,3	
Umánaq	1626 —	38,7	40,3	39,0	39,7	
Upernivik	1235 —	41,3	36,7	41,7	39,8	38
Syd-Grønland	8739 —	39,9	41,6	41,4	40,8	37
Nord-Grønland	7088 —	39,7	38,3	40,9	39,6	36

Herefter er Fødselskvotienten i Perioden 1901—30 tiltaget i ikke mindre end 8 af de 10 Underafdelinger i Forhold til de foregaaende 50 Aar; kun i de to Afdelinger (Frederikshaab og Umánaq), i hvilke Kvotienten tidligere var højest, ses en ringe Aftagen i den sidste Periode. I det Distrikt (Jakobshavn), hvor Fødselskvotienten nu er lavest, ligger den dog over Gennemsnitskvotienten for Landsdelen i Perioden 1851—1900.

Bemærkelsesværdig med Hensyn til Stigningen i Fødselskvotienten forekommer mig dels den i hele den undersøgte Periode højeste Kvotient 46,0 for Frederikshaab 1921—30, dels — og særlig — den høje Kvotient paa 44 i samme Periode i ikke mindre end tre sammenstødende Distrikter Sukkertoppen, Holsteinsborg og Egedesminde.

Ægteskabelig Fødselshyppighed.

Som Udtryk for Fødslernes Hyppighed er Fødselskvotienten imidlertid en ret grov Indikator, afhængig som den f. Eks. i væsentlig Grad maa være af det forholdsvise Antal gifte fødedygtige Kvinder i Befolkningen.

En Beregning af det gennemsnitlige Antal af aarlig levendefødte i Forhold til 1000 gifte Kvinder i Alderen 15—49 Aar giver for Vest-Grønland for Perioden 1901—30: 284, henholdsvis 286 for Syd-Grønland og 281 for Nord-Grønland.

¹⁾ 4, pag. 528.

Da de gifte Kvinder i 15—49 Aars Alderen i den undersøgte Periode kun har udgjort 13,2 % af Middelbefolkningen i Syd-Grønland imod 13,6 % i Nord-Grønland, er den fundne, ganske vist lidt højere, ægteskabelige Fødselshyppighed i Syd-Grønland ikke tilstrækkelig til at forklare denne Landsdels tidligere omtalte højere Fødselskvotient, som altsaa maa skyldes et forholdsvis større Antal Fødsler udenfor Ægteskab, et Forhold, som senere skal blive nærmere belyst.

Den ægteskabelige Fødselshyppighed i Vest-Grønland viser sig at være voksende gennem den undersøgte Periode, nemlig 1901—10: 276, 1911—20: 288 og 1921—30: 293.

Da Kvinderne i Aldersklassen 45—49 Aar kun har en meget uvæsentlig Andel i Fødslernes samlede Antal, udelukkes denne Aldersklasse mange Steder ved Beregning af Fødselshyppigheden. Naar en tilsvarende Beregning foretages for Vest-Grønland, bliver der Mulighed for følgende Sammenligning:

	Aarlig levendefødte for 1000 gifte Kvinder i Alderen 15—44 Aar		
	1901—10	1911—20	1921—30
Vest-Grønland	305	323	328
	1900—01 ¹⁾	..	1923—24 ¹⁾
Norge	301	..	228
Tyskland	286	..	148
Sverige	267	..	173
Danmark	257	..	182
England	234	..	152

Tabellen vil vise Modsætningen mellem det grønlandske Samfund, hvor kunstig Indskrænkning af Børneantallet i Ægteskabet ikke praktiseres, og andre Samfund, hvor en anden Betragtningssmaade (som medfører dels Forebyggelse af Konception, dels Fremkaldelse af Abort) mere og mere neutraliserer Instinktets umiddelbare Magt over Fødselshyppigheden.

Som omtalt har Kvinderne i Aldersklassen 45—49 Aar kun en ringe Andel i det samlede Antal Fødsler, men det vil i det hele være af Interesse at se lidt nærmere paa de enkelte Aldersklassers Andel.

Der foreligger i Udskrifterne Oplysning om Alderen for 13.662 gifte Mødre med levendefødt Barn, fordelt i Aldersklasserne efter følgende Forhold:

¹⁾ 3, pag. 25.

15 — 20 — 25 — 30 — 35 — 40 — 45 — 50 Aar
 2,7 21,6 27,6 22,9 16,2 8,0 1,0 (relative Tal)

Anvendes denne Fordeling paa det samlede Antal Fødsler i Ægteskab i den undersøgte Periode, viser Fødselshyppigheden sig for de enkelte 5-aarige Aldersklasser at have været:

Aldersklasse	Gennemsnitligt Antal gifte Kvinder 1901—30 ¹⁾	Gennemsnitligt Antal levende-fødte aarlig	Aarlig levende-fødte pr. 1000 gifte Kvinder Vest-Grønland 1901—30	Samme Forhold Norge 1919—20
15—19 Aar	40	13	325	744
20—24 —	252	107	425	384
25—29 —	382	137	359	312
30—34 —	350	114	326	252
35—39 —	305	81	266	196
40—44 —	245	40	163	106
45—49 —	179	5	28	19
15—49 Aar Vest-Grønland	1753	497	284	

Fødselshyppigheden findes altsaa i Vest-Grønland størst for gifte Kvinder i Alderen 20—24 Aar, men i det hele føder aarlig over en Trediedel af alle gifte Kvinder under 35 Aar. Derefter er der et Fald i Fødselshyppigheden, saa at i Aldersklassen 35—39 Aar hver fjerde gift Kvinde føder aarlig, mellem 40—44 Aar kun hver syvende og af de endnu ældre knap hver tredivte.

Denne Aftagen i Fødselshyppigheden med den stigende Alder er formentlig i overvejende Grad fysiologisk betinget; dog bidrager vel ogsaa Infektioner under foregaaende Fødsler i en Del Tilfælde til den aftagende Konception.

Tidspunkt for første Fødsel.

Naar Fødselshyppigheden ikke — som almindeligst i Kultursamfundene — er højest for den yngste Aldersklasse af de gifte Kvinder, forklares dette maaske i nogen Grad ved, at det er relativt sjældent, at Ægteskaber i Grønland indgaas paa Grund af indtraadt Graviditet.

Jeg har til Opklaring af bl. a. dette Forhold undersøgt Mellem-

¹⁾ 5.

rummet mellem Tidspunktet for Fødslen af 200 i Ægteskab førstefødte og de tilsvarende Vielser i Umánaq Distrikt 1898—1913¹⁾.

Disse Fødsler fordeler sig over et Tidsrum af ikke mindre end 50 Maaneder med følgende absolutte Tal:

1. Maaned efter Vielsen 3 Fødsler, 2. 4, 3. 0, 4. 8, 5. 5, 6. 5, 7. 5, 8. 7, 9. 14, 10. 13, 11. 15, 12. 9, 13. 10, 14. 8, 15. 8, 16. 6, 17. 9, 18. 10, 19. 9, 20. 6, 21. 3, 22. 8, 23. 2, 24. 1, 25. 4, 26. 3, 27. 1, 28. 2, 29. 2, 30. 1, 31. 4, 32. 2, 33. 2, 34. 1, 35. 0, 36. 1, 37. 2, 38. 1, 39. 0, 40. 2, 41. 0, 42. 1, 48. 1 og 50. 2, ialt 200 Fødsler.

Det viser sig saaledes, at 18 % af de gifte Kvinder har født inden 9 Maaneder efter Vielsen (medens jeg til Sammenligning eksempelvis kan anføre, at af 999 førstefødte i Landbefolkningen i 50 Sogne i det egentlige Danmark 1878—82 fandtes 48 % at være avlede før Brylluppet²⁾).

For de resterende gifte Kvinder forløber der gennemsnitlig 18 Maaneder før første Barns Fødsel. Dette er meget nær det samme Interval, som er fundet i Kultursamfundene; ogsaa i et saakaldt Naturfolk og under de gunstigst mulige Omstændigheder forløber der altsaa gennemsnitlig 9 Maaneder efter Samlivets Begyndelse, før den første Konception finder Sted³⁾.

Fordeles de omtalte Fødsler i Grupper paa hver 9 Maaneder, faas følgende Forhold:

Første Barn fødtes					%
9—17	Maaneder	efter	Forældrenes	Vielse...	57
18—26	—	—	—	— ...	28
27—35	—	—	—	— ...	9
36—44	—	—	—	— ...	4
45—53	—	—	—	— ...	2

En mulig Formodning om, at det relativt lange Tidsrum mellem Bryllup og første Barns Fødsel skulde fremkomme ved, at der i dette Tidsrum forefaldt Aborter i stort Antal, finder ikke Støtte ved senere meddelte Undersøgelser.

Naar Fødselshyppigheden for gifte Kvinder i Vest-Grønland ikke i nogen Aldersklasse er saa stor, at den vilde svare til en Fødsel hvert andet Aar, skyldes dette antagelig for en stor Del den almindelige

¹⁾ 6.

²⁾ 7, pag. 115.

³⁾ Sammenlign: »De grønlandske Jomfruer koncipere næsten aldrig det første Aar« (J. A. VON OSTEN, Anstille Iagttagelser i Grønland 1742—44, Momenta physica V. Samleren. II & III. København 1788—89).

2—3aarige Laktation. Jeg har andensteds¹⁾ oplyst, at af 13 førstefødende med dødfødt eller indenfor den første Maaned dødt Barn fødte de 11 deres andet Barn efter gennemsnitlig 16 Maaneders Forløb (mindste Interval: 11 Maaneder), medens til Sammenligning ingen af det dobbelte Antal (22) førstefødende med levende Barn fødte for anden Gang indenfor den nævnte Tidsafstand af 16 Maaneder (og først med et mindste Interval til 2. Barns Fødsel paa 19 Maaneder).

Antal af Fødsler pr. Ægteskab.

I Almindelighed vil Graviditetsperioden og den derefter følgende Laktationsperiode resultere i den treaarige Fødselsturnus, som blev konstateret for Ægteskabernes første 20 Aar. Da Vielsesalderen for Piger gennemsnitlig kan sættes til 22—23 Aar²⁾, og første Barn derefter kan ventes født i Moderens 23—24. Aar, vil der følgelig — forudsat Ægteskabets Vedvaren til Klimakteriets Indtræden — som Gennemsnit kunne forventes 6—7 Fødsler med levendefødte Børn i hvert Ægteskab³⁾.

Jeg skal i det følgende vise, hvorledes denne Beregning passer for et nærmere undersøgt Antal Ægteskaber.

1. Januar 1916 fandtes ialt 236 Ægteskaber i Umánaq Distrikt, af hvilke 26 havde bestaaet i mindst 25 Aar, efter hvilken Tid Fødsler praktisk talt vil være udelukket. De paagældende 26 Kvinder havde ialt haft 162 Fødsler, altsaa 6,2 Fødsel i Gennemsnit.

Antallet af Fødsler var fordelt, som følger:

	Fødsler	Kvinder
Efter 25 Aars Ægteskab	0	3
— — — — —	1	0
— — — — —	2	1
— — — — —	3	1
— — — — —	4	1
— — — — —	5	3
— — — — —	6	1
— — — — —	7	5
— — — — —	8	5
— — — — —	9	3
— — — — —	10	3

Fordelingen er saaledes meget ulige; omtrent to Trediedele (62%) af Kvinderne har dog 7—10 Fødsler. Af de 162 Fødsler

¹⁾ 4, pag. 572.

²⁾ 8, pag. 28.

³⁾ Sammenlign: »De allerfrugtbarreste Grønlandske Koner føde sjelden over 6 Børn, men ordinair er det tre til fire; de føde ikke hastigere end hvert tredie Aar« (L. DALAGER, Grønlandske Relationer 1752. København 1758. pag. 67).

var 15 Dødfødsler; derefter har der gennemsnitlig været 5,7 Fødsel med levendefødt Barn i hvert af de undersøgte Ægteskaber (i københavnske Familier med mindst 25 Aars Ægteskabsvarighed fandtes 1880 gennemsnitlig 4,9 Fødsel pr. Familie)¹⁾.

Naar den undersøgte Gruppe viser 1 Fødsel pr. Ægteskab mindre end beregnet, skyldes dette selvfølgelig først og fremmest Gruppens ringe Størrelse (26 Ægteskaber). Forholdene i Grønland med Landets faatallige Befolkning og den spredte Beboelse umuliggør imidlertid næsten altid ved personlig Undersøgelse Fremskaffelsen af et ønskeligt større Materiale. I den tilfældigt valgte Gruppe andrager saaledes Dødfødsler 9 % af det samlede Antal Fødsler, hvad der er betydeligt over Gennemsnittet, ligesom Forekomsten af 3 barnløse Ægteskaber imellem de undersøgte 26 synes noget større end Gennemsnitsforekomsten.

Barnløse Ægteskaber.

Af Hensyn til den Betydning for Fødselshyppigheden, som i det hele maa tillægges den forholdsvis Forekomst af barnløse Ægteskaber, har jeg foretaget en Optælling af disse samtidig med den ovenfor meddelte Undersøgelse.

Blandt 167 Ægteskaber, som 1. Januar 1916 havde bestaaet i Umánaq Distrikt i mindst 5 Aar — efter hvilket Tidsrum der kun er yderst ringe Sandsynlighed for Ændring i et Ægtepars Barnløshed — fandtes 14 barnløse Ægteskaber (8,4 %); til Sammenligning skal jeg anføre, at af 455 engelske gifte Kvinder fandtes 9,9 % barnløse efter 5 Aars Ægteskab (SIMPSON²⁾).

De nævnte 14 barnløse Ægteskaber var fordelt, som følger:

Ægteskaber af Varighed ..	5—10—15—20—25—30—35—40—45 Aar
Antal (absolutte Tal)	57 30 35 22 14 7 3 2 ialt 167
heraf barnløse (— —)	5 4 2 0 1 1 0 1 — 14

Udtrykket barnløst Ægteskab er her brugt for Ægteskaber, hvor ikke blot Forekomsten af døde og dødfødte Børn selvfølgelig er udelukket, men hvor jeg ogsaa efter de personlig indhentede Oplysninger maa anse Forekomsten af Aborter for lidet sandsynlig.

Jeg er ikke i Stand til at anføre Aarsager til den konstaterede Barnløshed, men jeg ønsker særlig at gøre opmærksom paa, at Kønssygdomme (Syphilis og Gonorrhoe) aldrig har været iagttaget i den undersøgte Befolkning før Undersøgelsens Tidspunkt. Heller ikke afviger de 14 barnløse Kvinders gennemsnitlige Vielsesalder (24 Aar) fra den sædvanlige Vielsesalder i Distriktet, og Brudgommenes Aldersforskel fra Brudene

¹⁾ 7, pag. 80.

²⁾ Her efter 9, pag. 44.

er kun 1 Aar større end almindelig (4 Aar ældre end Brudene mod sædvanlig 3 Aar)¹⁾.

Den ovenfor omtalte Forekomst af 3 barnløse Ægteskaber imellem de 26 Ægteskaber med over 25 Aars Varighed giver mig Anledning til at bemærke, at vel maa man give de Undersøgere Ret, som a priori venter en med Ægteskabsvarigheden forholdsvis Aftagen i de barnløse Ægteskabers Forekomst — fordi en lang Ægteskabsvarighed næsten med Nødvendighed forudsætter en Brud i ung Alder (og derfor med stor Konceptionsmulighed) — men man maa paa den anden Side erindre, at de barnløse Ægteskaber har den forøgede Udsigt til at blive langvarige Ægteskaber, som ligger i, at de ikke trues af Opløsning ved Kvindens Død som Følge af Fødsel, et Forhold, som i alt Fald i Grønland spiller en ikke uvæsentlig Rolle (se pag. 59).

Aborter.

En anden Faktor af Betydning for Fødselshyppigheden er Afbrydelsen af Svangerskaberne før Fosterets Levedygtighed, Aborterne.

Det skal da her straks anføres, at man i Grønland i Ægteskaberne kun har at regne med spontane Afbrydelser af Svangerskabet (hvorimod fremkaldte Aborter vel forekommer i ekstramatriomielle Graviditeter, men kun som sjældne Undtagelser), samt at Gonorrhoe først har faaet Fodfæste i Grønland midt i det her behandlede Tidsrum og kun i nogle af de grønlandske Distrikter, og at denne Lidelse derfor ikke har kunnet være Aarsag til nogen af de nedenfor nærmere omtalte Aborter.

Det er altid en vanskelig Opgave at angive Hyppigheden af Aborter, først og fremmest fordi et stort Antal af de i de to første Svangerskabsmaaneder indtraadte Aborter ikke opfattes som Aborter, end ikke af Kvinden selv, og de her meddelte Tal maa da ogsaa betragtes som Minimumstal og hovedsagelig tjenende som en tilnærmelsesvis Orientering over Emnet.

Jeg har andensteds oplyst, at jeg har fundet 3,3 % af 786 Graviditeter hos sunde og endnu frugtbare Kvinder i Nord-Grønland afbrudt af Abort²⁾, og i de ovenfor omtalte 26 Ægteskaber med over 25 Aars Varighed har de paagældende Kvinder meddelt mig, at de havde haft ialt 5 Aborter i 167 Graviditeter, altsaa 3 %.

Selvom Materialet saaledes er lille, er der dog god Overensstemmelse mellem de to Beregninger, og jeg skal til Sammenligning meddele, at BUM³⁾ beregner, at 5 % af Graviditeter i Tyskland afbrydes af spontan Abort.

¹⁾ 8, pag. 28.

²⁾ 4, pag. 571.

³⁾ Her efter 3, pag. 43.

Jeg skal sluttelig meddele, at jeg — dog uden at kunne belyse denne Opfattelse med et tilstrækkeligt Talmateriale — har faaet det Indtryk, at Tilbøjeligheden til Abort har været stigende med Graviditeternes Antal, jeg vil formode som Følge af sygelige Forandringer i Kønsganerne, opstaaede ved de forudgaaende Fødsler.

Dødfødsler.

Da Indførslen af fødte i Kirkebøgerne egentlig er baseret paa Børnenes Daab og ikke paa deres Fødsel, kan det ikke undre, at Registreringen af dødfødte ofte er mangelfuld. Jeg har derfor maattet uddrage Materialet til efterfølgende Meddelelser dels af Fødsels-, dels af Dødsanmeldelserne. Ogsaa i Dødsregistrene er dog Dødfødsler i tidligere Tid hyppig udeladt, hvorfor jeg foreløbig skal indskrænke mig til Opgivelserne fra de to sidste Tiaar af den undersøgte Periode.

For Tiden 1911—20 er registreret 191 dødfødte blandt 4898 fødte i Vest-Grønland (fra Upernivik Distrikt meddeles intet om Dødfødsler i dette Tiaar, og dette Distrikts Fødsler — 378 fødte — er derfor udeladt ved denne Beregning); herefter var 3,9% af samtlige fødte dødfødte. I Tiaaret 1921—30 er registreret 223 dødfødte af ialt 5780 fødte (som ovenfor bortfalder her Ritenbenk Distrikt med ialt 247 fødte), hvilket atter giver 3,9% dødfødte af samtlige fødte.

Jeg har andensteds meddelt, at i Aarene 1904 og 1905 var 4,2% af Fødslerne i Nord-Grønland paa de af mig personlig kontrollerede Jorde-moderskemata opgivet som Dødfødsler¹⁾. Der er saaledes god Overensstemmelse imellem de fremskaffede Oplysninger, og i de følgende Beregninger er jeg gaaet ud fra, at Procenten af dødfødte ogsaa har været 3,9 i Tiaaret 1901—10. Dette er et ret højt Forholdstal; i det egentlige Danmark var det tilsvarende Tal for Aarene 1914—23: 2,4, i Norge: 2,1 og i Sverige 2,3;²⁾ men tidligere var lignende Tal almindelige i Kultursamfundene, saaledes i Danmark 1861—70: 3,9%.

Det er ikke muligt at uddetaillere Aarsagerne til de forholdsvis talrige Dødfødsler i Grønland; her skal blot antydes nogle af de medvirkende Faktorer. Saaledes er i Julianehaab Distrikt af 21 Flerfoldsbørn (9 Tvillinge- og 1 Trillingefødsel) 8 Børn opgivet at være dødfødte (38% mod 5—6% i det egentlige Danmark³⁾), og i det hele er Tvillingefødsler anmeldt som 5,2% af Dødfødslerne, men kun som 8,2‰ af Fødslerne med levendefødte Børn. Dette Misforhold maa utvivlsomt bero paa mangelfuld Fødselshjælp, uden at det dog kan ventes, at denne foreløbig vil kunne bedres i væsentlig Grad, da den som

¹⁾ 4, pag. 538.

²⁾ 3, pag. 54.

³⁾ 10, pag. 41.

Regel maa ydes af indfødte grønlandske Fødselshjælpersker, hvis Færdighed og Erfaring aldrig vil kunne naa nogen større Fuldkommenhed, eftersom Virkeomraadet paa Grund af den faatallige og spredte Befolkning ikke kan yde mere end ca. 6 Fødsler aarlig ialt for hver enkelt Hjælperske.

For 208 gifte Mødre med dødfødt Barn er Alderen opgivet, og Fordelingen i Aldersklasser bliver herefter:

15 — 20 — 25 — 30 — 35 — 40 — 45 — 50 Aar
0,9 16,9 28,3 18,9 20,6 13,9 0,5¹⁾ (relative Tal)

Medens de dødfødte som Helhed udgør 3,4% af det samlede Antal Fødsler i Ægteskab, vil de for de enkelte Aldersklasser af gifte Mødre udgøre:

Moderens Alder	Af ialt 100 Fødsler var dødfødt	For hver 1000 gifte Kvinder i Vest-Grønland 1901—30 forekom aarlig Fødsler med Barnet	
		levendefødt (se foran, pag. 11)	dødfødt
15—19 Aar	1,2	325	4
20—24 —	2,6	425	12
25—29 —	3,4	359	13
30—34 —	2,8	326	9
35—39 —	4,2	266	12
40—44 —	5,7	163	10
45—49 —	?	28	?
15—49 Aar Vest-Grønland	3,4	284	10

Dødfødsler er altsaa forholdsvis talrige i de højere Aldersklasser, og da disse Aldersklassers Fødselshyppighed er høj i Grønland, vil det forstaas, at Resultatet maa blive et forholdsvis stort Antal dødfødte.

Af de udenfor Ægteskab fødte er 7,9% angivet at være dødfødt (imod som nævnt 3,4% i Ægteskab); i det egentlige Danmark er Forholdet 1911—20: 2,3% i Ægteskab og 3,0% udenfor Ægteskab. Det høje Forholdstal for dødfødte udenfor Ægteskab i Vest-Grønland synes at kræve en vis Opmærksomhed overfor den aabenbart under disse Forhold herskende ringe Vurdering af Barnets Liv; af samtlige Fødsler i Godthaab Distrikt 1901—30 er saaledes 3,2% registreret som Dødfødsler, men ikke mindre

¹⁾ Beregningen i denne Aldersklasse usikker paa Grund af det lille Materiale.

end 11,6% af de i Distriktet udenfor Ægteskab fødte, og tilsvarende for Jakobshavn Distrikt henholdsvis 4,7% og 8,7%.

Opgivelserne af de dødfødtes Køn viser, at af 414 dødfødte har 226 været Drengene og 188 Piger; Forholdet har saaledes været 120 dødfødte Drengene for 100 dødfødte Piger, et Forhold, som genfindes næsten konstant overalt (1901—10: Danmark 120, Norge 118, Sverige 121)¹⁾.

Flerfoldsfødsler.

Angaaende Flerfoldsfødsler foreligger kun ufuldstændige Oplysninger. For Tiaaret 1921—30 er i Udskrifterne af Kirkebøgerne opgivet 59 Tvillingefødsler af ialt 5968 Fødsler, d. e. 9,9‰, men Opgivelserne omfatter neppe det fulde Antal. I de foregaaende Tiaar er det forholdsvise Antal opgivet endnu lavere, saaledes 1851—1900: 5—7‰,²⁾ 1901—10: 6‰ og 1911—20: 8‰.

Der foreligger for Tiden 1901—30 Opgivelse af Alderen paa ialt 101 gifte Tvillingemødre med levendefødte Børn, og Fordelingen i Aldersklasser var herefter:

15	—	20	—	25	—	30	—	35	—	40	—	45	—	50	Aar
		2		11		26		22		28		11		0	(relative Tal)
(til Sammenligning: 2,7 21,6 27,6 22,9 16,2 8,0 1,0															

Fordelingen af alle gifte Mødre med levendefødte Børn 1901—30, se pag. 11).

Iøjnefaldende er her den ogsaa andensteds fra kendte Tilbøjelighed til et med Moderens Alder stigende Antal Flerfoldsfødsler, men Materialet er iøvrigt for lille til nogen nærmere Undersøgelse. Bemærkelsesværdig er det forholdsvis ringe Antal Mødre med Flerfoldsfødsler i de yngre Aldersklasser og det forholdsvis store Antal i Aldersklasserne 35—40—45 Aar, og som andre Steder i Verden, særlig mellem det 35. og det 40. Aar.³⁾

Naar det samtidig erindres, at disse ældre Aldersklasser har en forholdsvis stor Fødselshyppighed i Grønland, vil det forekomme sandsynligt, at Antallet af Tvillingefødsler her vil være forholdsvis større end f. Eks. i det egentlige Danmark, hvor det f. Eks. 1901—10 var 14‰.

Der er anmeldt 2 Trillingefødsler blandt 15,971 Fødsler,

¹⁾ 3, pag. 59.

²⁾ 4, pag. 538.

³⁾ 10, pag. 40.

hvilket ikke afviger fra, hvad man kunde forvente efter Erfaringer andensteds fra i Verden.

I det foregaaende er omtalt det store Antal dødfødte blandt Flerfoldsbørnene.

Fødsler udenfor Ægteskab.

Af ialt 16.101 fødte i Vest-Grønland 1901—30 opgives 941 at være fødte udenfor Ægteskab, altsaa 58% fødte udenfor Ægteskab af det samlede Antal fødte. Forholdet har været omtrent uforandret igennem det undersøgte Tidsrum; 1901—10: 60% , 1911—20: 53% og 1921—30: 61% . Ved tidligere Undersøgelser har jeg fundet for 1851—80: 48% og for 1881—1900: 59% ¹⁾.

Forholdet er en Del indbyrdes afvigende for de forskellige Distrikter, som Oversigten her vil vise:

	Af 1000 fødte i Aarene 1901—30 inkl. fødtes udenfor Ægteskab	Samme Forhold 1851—1900 ²⁾
Julianehaab	98	103
Frederikshaab	90	138
Godthaab	69	18
Sukkertoppen	23	32
Holsteinsborg	50	34
Egedesminde og Godhavn	38	÷ Godhavn 14
Jakobshavn og Christianshaab	38	} + Godhavn 18
Ritenbenk	21	
Umánaq	48	32
Upernivik	38	20
Syd-Grønland	74	..
Nord-Grønland	39	..

Forholdstallet er altsaa omtrent dobbelt saa højt i Syd-Grønland som i Nord-Grønland. I enkelte Distrikter, hvor Tallene tidligere var særlig høje, ses de nu noget mindre (særlig Frederikshaab), medens paa den anden Side Forholdet adskillige Steder er steget meget betydeligt og saaledes er mere end fordoblet i Egedesminde og Jakobshavn Distrikt og mere end tredoblet i Godthaab Distrikt.

I intet Distrikt naas dog Forholdet i det egentlige Danmark, hvor Tallet 1919—22 var 109% ; de ringe Betæneligheder, som i Almindelig-

¹⁾ 4, pag. 535.

²⁾ 4, pag. 536.

hed frembyder sig for den grønlandske Befolkning ved Ægteskabs Indgaaelse, maa da ogsaa i sig selv bidrage til et forholdsvis lavt Antal Fødsler udenfor Ægteskab.

Mulighed for nøjagtigere Sammenligning fremkommer dog først, naar man gaar over til at beregne Antallet af Fødsler udenfor Ægteskab i Forhold til Antallet af ugifte Kvinder i den fødedygtige Alder.

Det viser sig da, at den illegitime Fødselshyppighed (dødfødte iberegnet) i Vest-Grønland 1901—30 har været 18‰ (i Danmark 1901—10: 24,5‰¹⁾), i Syd-Grønland: 23‰ og i Nord-Grønland: 12‰.

Som tidligere nævnet er det denne høje illegitime Fødselshyppighed i Syd-Grønland, der bevirker, at Fødselskvotienten dér er højere end i Nord-Grønland.

Efter de foreliggende Oplysninger om 842 ugifte Mødres Alder har Aldersfordelingen for disse været, som følger:

15 — 20 — 25 — 30 — 35 — 40 — 45 — 50 Aar
6,4 30,0 27,6 17,1 12,3 6,0 0,6 (relative Tal)

Herefter er det muligt at meddele følgende Beregning:

Moderens Alder	Af ialt 100 Fødsler var udenfor Ægteskab Vest-Grønland 1901—30	For hver 1000 ugifte Kvinder i Vest-Grønland fødtes aarlig udenfor Ægteskab 1901—30	Samme Forhold pr. 1000 ugifte Kvinder Danmark 1901—10 ²⁾
15—19 Aar	13	3	12
20—24 —	8	25	41
25—29 —	6	46	39
30—34 —	5	42	30
35—39 —	5	34	21
40—44 —	4	16	8
45—49 —	4	1	1
15—49 Aar	5,8	18	24,5

Det vil ses, at de to yngste Aldersklasser frembyder det største Antal Fødsler udenfor Ægteskab i Forhold til deres samlede Antal Fødsler, hvorefter Forholdet aftager jævnt gennem de øvrige Aldersklasser.

Antallet af Fødsler udenfor Ægteskab viser sig dog ingenlunde at være særlig stort i de yngre Aldersklasser, saa snart det sættes i Forhold til Antallet af ugifte Kvinder i de paagældende Aldersklasser. Særlig

¹⁾ 3, pag. 83.

²⁾ 3, pag. 83.

ved Sammenligning med de tilsvarende Forhold i Danmark vil man se, at Fødsler udenfor Ægteskab maa betegnes som forholdsvis sjældne i Vest-Grønland for unge ugifte (15—24 Aar), men til Gengæld forholdsvis hyppige blandt ældre ugifte¹⁾, hyppigst i Aldersklasserne 25—30—34 Aar, men i Sammenligning med Danmark bemærkelsesværdig hyppige i Aldersklasserne 35—40—44 Aar.

De forholdsvis sjældne Fødsler blandt yngre ugifte Kvinder i Grønland maa ses som et Tegn paa, at den saakaldte »Forførelse« kun er af ringe Betydning i dette Land. Naar Resultaterne af de illegitime Forbindelser dog tildrager sig Opmærksomheden i den Grad, som Tilfældet er i Grønland, skyldes dette dels de enkelte Bopladsers faatallige Befolkning, hvor alle kender alle, dels den Omstændighed, at Legitimering af disse Børn ved Forældrenes senere Ægteskab praktisk talt aldrig ses i Grønland. Hertil kommer yderligere den Raceblanding, som i en Del Tilfælde foregaar ad denne Vej. Jeg har andensteds som Eksempel meddelt, at af alle Fødsler med europæisk Fader var i Upernivik Distrikt 1851—1900 23,5% Fødsler udenfor Ægteskab, hvorimod dette kun var Tilfældet med 0,2% af Fødslerne med grønlandsk Fader²⁾. Til dette Misforhold medvirker dels de ugifte mandlige Europæeres talmæssige Overvægt over de kvindelige (i Perioden 1901—30 har der i Vest-Grønland gennemsnitlig været 9 Gange saa mange ugifte europæiske Mænd som Kvinder i Aldersklasserne efter det 20. Aar³⁾), dels Afhængighedsforholdet og de forskellige Fordele, som de illegitime Forbindelser ofte vil medføre for de paagældende Kvinder, hos hvem yderligere en vis Forfængelighedsfølelse ikke sjældent gør sig gældende⁴⁾, dels endelig de Betæneligheder ved Ægteskabs Indgaaelse, som i Almindelighed vil fremkomme paa Grund af den kulturelle Afstand mellem den europæiske Mand og den grønlandske Kvinde.

Som meddelt i det foregaaende er der et forholdsvis stort Antal dødfødte blandt de udenfor Ægteskab fødte Børn.

De fødtes Køn.

Overalt, hvor det talmæssige Forhold mellem Dreng- og Pigefødsler er blevet undersøgt, har der vist sig et konstant Overskud

¹⁾ Sammenlign: »Pigerne i deres første moedne Aar, stille sig ogsaa meget kyske an — — men derimod om de — — blive unge Enker, regne de det ikke saa nøye« (L. DALAGER, Grønlandske Relationer 1752. København 1758. pag. 67).

²⁾ 4, pag. 554.

³⁾ 5.

⁴⁾ Sammenlign: »Mod de Danske er derimod mange Piger næsten forekommende« (H. E. SAABYE, Brudstykker af en Dagbog 1770—78. Odense 1816. pag. 76) samt: »Om de unge Grønlænderinder staar i Forhold til — — en Europæer, praler de ligefrem deraf, og det synes, som det hæver deres Anseelse mellem Veninderne« (FR. NANSEN, Eskimoliv. Kristiania 1891. pag. 143).

af Drengefødsler. Der er dog af tidligere Undersøgere udtalt en Formodning om, at den eskimoiske Race skulde danne en Undtagelse fra denne Regel, idet Kvindekønnets overordentlige Overvægt i den bestaaende grønlandske Befolkning ellers er forekommet dem uforklarlig. Allerede 1883 har Det Kongelige Danske Statistiske Bureau dog meddelt, at »der i de 14 af Aarene 1861—80, for hvilke Oplysning i saa Henseende haves, ikke er synderlig Forskjel mellem Antallet af fødte Dreng og fødte Piger i Nord- og Syd-Grønland, idet der paa begge Steder er født omtrent lige mange af begge Kjønn¹⁾«. Ved den følgende Folketælling (1890) er denne Bemærkning gentaget, og ved Folketællingen 1901 er det endelig fastslaaet, at »I Grønland som i Danmark fødes der flere Dreng end Piger«.

Jeg har derefter undersøgt dette Forhold og har i 1907 meddelt, at i Vest-Grønland har der 1851—1900 været 1061 Drengfødsler for 1000 Pigefødsler²⁾. I Tiden 1901—30 viser Forholdet sig efter de nu foreliggende Oplysninger at have været 1048 Dreng for 1000 Piger. Denne forholdsvise Tilbagegang af Drengfødsler falder udelukkende paa Syd-Grønland, som i 1901—30 har haft 1039 Drengfødsler for 1000 Pigefødsler imod 1851—1900 1069 Dreng for 1000 Piger, hvorimod Nord-Grønland viser en lille Stigning 1901—30 til 1059 Dreng for 1000 Piger fra 1049 Dreng for 1000 Piger i Tiden 1851—1900.

Der er fremsat en Mængde Theorier til Forklaring af det overalt næsten ens store Overskud af Dreng (europæisk »Normaltal« 1063/1000), og jeg vil — som jeg senere skal komme tilbage til — ikke anse det for udelukket, at de her paaviste Svingninger kunde staa i Forbindelse med en væsentlig Bedring af den almene Ernæringstilstand i Syd-Grønland og med en noget mindre Forringelse af den tilsvarende i Nord-Grønland.

Jeg tilføjer, at man a priori maatte være berettiget til at vente et forholdsvist ringe Overskud af Drengfødsler i Grønland, dels fordi de førstefødende, som efter Erfaringer andenstedsfra har et særlig stort Overskud af Drengfødsler, ikke i Grønland har tilnærmelsesvis samme Andel i det samlede Antal Fødsler som i Kultursamfundene, og dels fordi Registreringen af dødfødte, blandt hvilke Dreng som tidligere omtalt har en uforholdsmæssig Overvægt, sikkert i nogle Tilfælde svigter ved Fødselregistreringen i Grønland.

¹⁾ 11, pag. 39.

²⁾ 4, pag. 530.

Fødslernes Fordeling efter Maanederne.

Der er en umiskendelig Sammenhæng mellem Aarstiderne og Fødslernes Antal, og den nedenstaaende Oversigt vil vise Fødslerne (og Konceptionernes) forholdsvis Fordeling, idet Tallet 100 betegner det gennemsnitlige daglige Antal.

Vest-Grønland 1901—30				
Fødsler	I Ægteskab (15160 Fødsler)	Udenfor Ægtesk. (941 Fødsler)	Alle Fødsler (16101 Fødsler)	Konceptioner
Januar	112	126	113	April
Februar	106	108	106	Maj
Marts	97	80	96	Juni
April	88	109	89	Juli
Maj	83	112	85	August
Juni	97	85	96	September
Juli	98	84	97	Oktober
August	101	94	100	November
September	112	123	113	December
Oktober	102	84	101	Januar
November	102	85	101	Februar
December	102	110	103	Marts
	1200	1200	1200	

Jeg henleder her Opmærksomheden paa, at Maanederne April og December viser det største Antal Konceptioner baade i de legitime og i de illegitime Forbindelser (men ganske vist med et langt større Udslag for de sidstnævntes Vedkommende). Det ligger nær at sætte de høje Tal for Konceptioner i April og Maj (og for de illegitime Forbindelser allerede i Marts) i Forbindelse med det begyndende Foraar med det tiltagende Sollys og med den Forbedring i Ernæringsforholdene (særlig med en rigeligere Tilførsel af frisk Kød), som denne Aarstid i Almindelighed bringer i Grønland. Faldet i de ægteskabelige Konceptioner, som følger derefter for Maanederne Juni—Oktober, med laveste Tal i August, staar muligvis i Forbindelse med den i Sommertiden næsten altid forringede almene Sundhedstilstand (aarlige katarrhalske — og andre — Epidemier, se pag. 45); derimod er der ikke i Sommertiden i Grønland — som mange andre Steder — en af Erhvervet betinget almindelig Adskillelse af Ægtefællerne. For de illegitime Forbindelser indskrænker Faldet sig til Juni Maaned, medens ellers Sommertiden med sine friere Former for Samliv viser sig at begunstige disse Forbindelser. Det maa vel i det hele antages, at Svingninger i Antallet af Konceptioner for de illegitime Forbindelsers Vedkommende i langt mere afgørende Grad er prægede af Svingninger i Parringshyppigheden end i de legitime Forbindelser, hvor dette Forhold formentlig er ret konstant. Naar endelig December for begge

Former af Forbindelser viser en Stigning paa Højde med Foraarets største Stigning, skyldes dette antagelig de forskellige Former for Juletidens Festligholdelse i Grønland.

Den nærliggende Tanke, at en sæsonmæssig Ophobning af Vielser — og en saadan er paa Grund af de særegne Kommunikationsforhold netop almindelig i Grønland — i væsentlig Grad skulde influere paa Konceptionernes Gruppering, finder ikke Bekræftelse ved nærmere Undersøgelse. Jeg har til Oplysning herom sammenstillet de i Umánaq Distrikt forekomne Vielser og de legitime Konceptioner, grupperede efter Maanederne.

Umánaq Distrikt		
	Vielser 1901—15 relative Tal ¹⁾	Konceptioner, svarende til forefaldne Fødsler i Ægteskab 1901—30. Af- vigelser fra et Gennem- snit = 100
Januar	2	÷ 2
Februar	21	÷ 6
Marts	14	÷ 3
April	11	+ 5
Maj	17	+13
Juni	5	+21
Juli	7	÷ 2
August	6	÷30
September	12	÷ 9
Oktober	3	+ 4
November	1	+ 4
December	1	+ 5
	100	± 0

Som det vil ses, er det ikke muligt at paavise nogen Sammenhæng mellem Vielsernes og Konceptionernes Antal, hvilket er en naturlig Følge dels af Førstefødslernes tidligere (pag. 12) paaviste Fordeling over et Tidsrum paa flere Aar, dels af Førstefødslernes forholdsvis ringe Andel (efter en Stikprøve ca. 20 %) i det samlede Antal Fødsler.

Sæsonmæssige Svingninger i Forholdet mellem Fostrenes Køn.

Ligesom Konceptionernes Hyppighed viser sig at svinge med Aars-tiderne, synes der ogsaa at indtræde sæsonmæssige Forandringer i det talmæssige Forhold mellem Fostrenes Køn. I det fore-gaaende er det paavist, at der i Vest-Grønland 1901—30 er født 1048 Drengene for hver 1000 Piger; i de enkelte Maaneder har Forholdet været, som følger:

¹⁾ 8, pag. 32.

Vest-Grønland 1901—30 (16101 Fødsler)			
Maaned	Fødte Dreng for 1000 Piger	Afvigelse fra Gennemsnittet	Tilsvarende Konceptions- maaned
Januar	1071	+ 22	April
Februar	1066	+ 17	Maj
Marts	963	÷ 86	Juni
April	1037	÷ 12	Juli
Maj	1088	+ 39	August
Juni	1070	+ 21	September
Juli	994	÷ 55	Oktober
August	1033	÷ 16	November
September	1089	+ 40	December
Oktober	1160	+111	Januar
November	1016	÷ 33	Februar
December	1001	÷ 48	Marts
		± 0	

Det vil ses, at de i Vinterens Midte (i December og særlig i Januar) avlede Børn viser det største Overskud af Drengfødsler, medens i Mod-sætning hertil de i Højsommeren (særlig i Juni) avlede viser den betyde- ligste Stigning i Pigefødslernes Antal.

Selvom naturligvis Materialets Deling efter Maaneder allerede giver relativt smaa Tal at arbejde med og derved i nogen Grad svækker Resultaternes Betydning, har jeg dog ment at burde gaa ned til endnu mindre Tal, idet jeg her anfører Resultatet af en særlig Undersøgelse for de nordgrønlandske Distrikter 1901—30:

Nord-Grønland 1901—30 (7202 Fødsler)			
Maaned	Fødte Dreng for 1000 Piger	Afvigelse fra Gennemsnittet	Tilsvarende Konceptions- maaned
Januar	1033	÷ 30	April
Februar	1033	÷ 30	Maj
Marts	973	÷ 90	Juni
April	955	÷108	Juli
Maj	1111	+ 48	August
Juni	1147	+ 84	September
Juli	1066	+ 3	Oktober
August	993	÷ 70	November
September	1223	+160	December
Oktober	1240	+177	Januar
November	985	÷ 78	Februar
December	997	÷ 66	Marts
		± 0	

Disse Svingninger efter Aarstiderne er saa regelmæssige, at man uvilkaarlig sætter dem i Forbindelse med de med Aarstiderne konstant indtrædende Forandringer i Befolkningens Livsvilkaar. De talrige Pige-fødsler efter Konceptioner i Halvaaret Februar—Juli, kulminerende i Juni—Juli, kunde da maaske paa en eller anden Maade være paavirkede af Sollyset og af den lyse Tids gode Ernæringsvilkaar, medens Drengefødslernes Overvægt, som udelukkende indtræder efter Konceptionerne i det følgende Halvaar, kulminerende med Konceptionerne i Vinterens Midte, kunde tænkes paavirket af denne Tids forskellige Indskrænkninger og Mangler, saasom Mørketid og en saavel kvantitativt som kvalitativt utilstrækkelig Føde.

Som nævnet kunde det foreliggende Materiale ønskes større, men paa den anden Side øver de særegne Livsvilkaar i Nord-Grønland i nøje Afhængighed af Aarets Faser deres Indvirkning paa Befolkningen — i regelbunden Turnus, paa betydningsfulde Punkter og paa ensartet Vis paa hver enkelt Person — saa at de fremkomne Resultater nærmer sig Resultater, vundne ved eksakte Eksperimenter.

Theorien om Ernæringsbetingelsernes Indflydelse paa Kønsbestemmelsen er jo gammelkendt, og den forekommer mig i en for mig uventet Grad at finde Støtte i de her meddelte Tal. Det er da ogsaa ud fra denne Undersøgelse, at jeg har ment i det foregaaende at turde fremsætte den Tanke, at de i Perioden 1901—30 — i Modsætning til 1851—1900 — konstaterede sjældnere Drengefødsler i Syd-Grønland kunde betragtes som Udtryk for de forbedrede Ernæringsvilkaar, som denne Befolkning i den senere Periode faktisk har levet under.

Laveste og højeste Alder for Fødende.

Som Afslutning paa dette Emne, Fødslerne i Vest-Grønland, skal jeg endnu anføre, at af ialt 14.504 fødende i Tiden 1901—30 (gifte og ugifte) er 1 Moder opgivet at være 15 Aar, 2 Mødre 16 Aar og 32 Mødre 17 Aar gamle. Den højeste Alder, som er opgivet, er 48 Aar for 6 Mødre og 47 Aar for 19 Mødre.

Jeg har tidligere oplyst, at 206 (i Aarene 1901—05 i Umánaq Distrikt) fødende gifte Kvinder viste gennemsnitlig 3,7 Fødsel pr. Moder¹⁾. Af 123 fødende gifte Kvinder var

19	Kvinder	1. Gangs	fødende	8	Kvinder	7. Gangs	fødende
20	—	2.	—	2	—	8.	—
27	—	3.	—	2	—	9.	—
20	—	4.	—	0	—	10.	—
16	—	5.	—	1	—	11.	—
8	—	6.	—				

¹⁾ 4, pag. 571.

hvilket ligeledes svarer til 3,7 Fødsel pr. frugtbar gift Kvinde. Da de bestaaende Ægteskabers gennemsnitlige Varighed kan sættes til $11\frac{1}{2}$ Aar¹⁾, viser det her konstaterede Forhold sig saaledes at være i nøje Overensstemmelse med den foran (pag. 11) beregnede treaarige Fødsels-turnus i nævnte Tidsrum.

Menstruationens Begyndelse.

Tiden for Menstruationens Begyndelse er for 127 Mødre i Nord-Grønland opgivet som gennemsnitlig 15 Aar og 5 Maaneder²⁾; 42 af de paagældende Kvinder maa antages at være ublandede Eskimoer, og for disse er Tidspunktet opgivet som 15 Aar og 6 Maaneder. Af tidligere Undersøgelser over dette Spørgsmaal skal nævnes, at v. HAVEN anfører, at han blandt 100 Grønlænderinder fandt Menstruationen begyndende mellem det 15. og det 17. Aar i 88 $\%$ ³⁾⁴⁾.

Den blandede Races Frugtbarhed.

Af Hensyn til den ofte fremsatte Formodning, at Krydsning af Menneskeracer skulde medføre en Nedsættelse af Afkommets Forplantningsevne, skal sluttelig bemærkes, at de her meddelte Undersøgelser omfatter en Befolkning, der som nævnet i stor Udstrækning er fremkommet ved Krydsning af Nordeuropæere og Eskimoer, og, som det vil ses, har vist sig uformindsket frugtbar gennem et nu allerede betydeligt Antal Generationer.

¹⁾ 8, pag. 39.

²⁾ 4, pag. 542.

³⁾ 12, pag. 186.

⁴⁾ Der er i Aarenes Løb fremsat adskillige urigtige Angivelser om de eskimoiske Kvinders Menstruation. Allerede CRANTZ saa sig derfor foranlediget til at oplyse: »Dass aber der Sexus nichts von den Mensibus wissen solte, darinnen hat man sich geirrt« (D. CRANZ, Historie von Grönland. Barby und Leipzig 1765, pag. 298). I 1882 meddelte v. BISCHOFF: »Om Grønlænderinder findes det anført, at de kun menstruerer hver tredie Maaned eller endog kun to til tre Gange i Løbet af et Aar. Hvorfra de to franske Forskere VELPEAU og GARDIEU (TARDIEU? auct.) har faaet denne Oplysning, er mig dog ikke bekendt. Ifølge GUERAUD skal hos Eskimoerne Menstruationen udeblive i Vinter- og Trangtid« (v. BISCHOFF, Bemerkung über die Geschlechtsverhältnisse der Feuerländer. Sitzungsberichte der k. Bayer. Akademie der Wissensch. zu München, Math.-Physik. Classe. 1882. Hæfte V, pag. 245). Og endnu 1913 skriver BRANDT: »Folkeslag, som lever — — i kolde Lande, menstruerer senere, saaledes Eskimoer — — henimot 20de Aar, og kun om Sommeren 2—4 Ganger« (KR. BRANDT, Lærebok for Jordmødre. Kristiania 1913, pag. 20).

B. Dødsfald.

Paa samme Maade som Materialet er fremskaffet til de i det foregaaende meddelte Oplysninger om Fødslerne i Vest-Grønland, er der efter nedenstaaende Skema indhentet Udskrifter af de grønlandske Kirkebøger angaaende de i Tidsrummet 1901—30 indtrufne Dødsfald.

Lb. No.	Køn	Aar	Dato for Dødsfaldet	Sted	Stilling
Alder	Dødsårsag	Anmærkning (særlig ønskes ved Død i Barselseng ogsaa Datoen for den paagældende Fødsel anført)			

Dødelighedskvotient.

For den indfødte Befolkning i de vestgrønlandske Kolonidistrikter findes for Perioden 1901—30 ialt registreret 10.880 Dødsfald (dødfødte fraregnet), hvilket svarer til en aarlig Dødelighed af 27,7 ‰ af Middelbefolkningen.

Deles den nævnte Periode i de tre Decennier, findes Dødeligheden for 1901—10 at have været 26,8 ‰, for 1911—20: 30,9 ‰ og for 1921—30: 25,8 ‰. Ved Sammenligning med Dødeligheden i tidligere Tiaar (1861—70: 34,9 ‰, 1871—80: 36,5 ‰, 1881—90: 32,4 ‰ og 1891—1900: 32,0 ‰¹⁾) ses Dødeligheden at være i umiskendelig Aftagen; heller ikke har i nogen af de tidligere Perioder Dødeligheden været saa lav som i det sidste af de undersøgte Tiaar, og det bør herved udtrykkelig bemærkes, at den formindskede Dødelighed er fremkommet trods en — som i det foregaaende paavist — samtidig stigende Fødselskvotient.

Den konstaterede Dødelighed maa dog — sammenlignet med Dødeligheden i vor Tids Kultursamfund — forekomme meget betydelig; saaledes var Dødelighedskvotienten i

Danmark 1911—13.....	13,0 ²⁾
Sverige —	13,9
England —	13,8
Vest-Grønland 1901—30	27,7

men det maa her dels erindres, at den lave Dødelighed i Kultursamfundene først er naaet i Løbet af det sidste Hundredeaar (endnu saa sent som 1871—80 var Dødeligheden i Danmark 19,4, i England 21,4 og i

¹⁾ 1, pag. 11.

²⁾ 3, pag. 343.

Tyskland 27,2), og dels, at der ogsaa i Europa i Tiden 1901—30 har været Lande med en Dødelighed over 20 ‰, saaledes 1911—13 Spanien 22,2, Ungarn 24,0 og Rumænien 24,8 ‰.

Da en Beregning af Dødeligheden pro mille for et Lands samlede Befolkning altid maa være stærkt afhængig af den paagældende Befolknings forholdsvis Fordeling i Aldersklasser — og særlig afhængig af Spædbørnenes forholdsvis Antal, fordi Aldersklassen indtil det fyldte første Aar altid maa omfatte et betydeligt Antal Individuer, hvis Dødelighed er stærkt afvigende fra den samlede Dødelighed — er det naturligt at søge et mere homogent Sammenligningsmateriale, saaledes som dette kan opnaas ved en Adskillelse af Dødeligheden for denne enkelte Aldersklasse og Dødeligheden for de øvrige Aldersklasser efter det første Aar.

	Dødeligheds- kvotient	Fødsels- kvotient	Dødelighed	
			under 1 Aar for 1000 levendefødte	for 1000 le- vende i Al- dersklasserne efter det første Aar
Danmark 1921—25 ¹⁾	11,3	22,3	82	9,7
Sverige —	12,1	19,1	60	11,1
Ungarn —	19,2	27,9	189	14,3
Spanien —	20,4	30,0	143	16,5
Vest-Grønland 1901—30.....	27,7	40,3	146	22,6

Tabellen vil vise, at den høje Dødelighed i Grønland i paa-faldende Grad skyldes Dødeligheden i Aldersklasserne efter det første Aar.

Det er af praktisk Betydning nærmere at undersøge, hvorledes Dødeligheden i Vest-Grønland fordeler sig mellem de to Landsdele, i hvilke Landet administrativt er delt, og det viser sig da, at Syd-Grønland i Perioden 1901—30 har haft en Dødelighed paa 27,6 ‰ (5903 Dødsfald) og Nord-Grønland paa 27,8 ‰ (4977 Dødsfald) — for de enkelte Tiaar Syd-Grønland 1901—10: 28, 1911—20: 31 og 1921—30: 25 ‰ og Nord-Grønland tilsvarende 25, 31 og 27 ‰.

Sammenlignes disse Tal med Tilstanden i tidligere Perioder²⁾, frem-gaar det, at den aftagende Dødelighed i Vest-Grønland skyldes en Aftagen af Dødeligheden i Syd-Grønland, medens Tilstan-den i Nord-Grønland i det væsentlige har holdt sig stationær i snart et hundrede Aar.

¹⁾ 3, pag. 349.

²⁾ 13, pag. 460.

	1851—80	1881—1900	1901—30
Syd-Grønland	40	34	28
Nord-Grønland	27	28	28

I de enkelte Distrikter har Dødeligheden været, som følger:

	Samlede Antal Dødsfald i den indfødte Befolkning	Dødsfald aarlig ‰ af Middelbefolkningen					
		1901—30 inkl.	1901—10	1911—20	1921—30	1901—30	1851—1900 ¹⁾
Julianehaab	2778 Dødsfald	29	33	27	29	29	36
Frederikshaab	792 —	29	35	26	30	30	39
Godthaab	859 —	27	25	24	25	25	40
Sukkertoppen	803 —	25	27	19	23	23	36
Holsteinsborg	671 —	31	31	26	29	29	36
Egedesminde og Godhavn	1438 —	22	30	24	25	25	+ Godhavn 28
Jakobshavn og Christianshaab	1025 —	26	34	30	30	30	} + God- havn 25
Ritenbenk	400 —	27	24	27	26	26	
Umánaq	1313 —	28	37	31	32	32	
Upernivik	801 —	27	27	24	26	26	27
Syd-Grønland	5903 —	28	31	25	28	28	37
Nord-Grønland	4977 —	25	31	27	28	28	27

Medens Tallene for de nordgrønlandske Distrikter i Tiden 1901—30 sammenlignet med Perioden 1851—1900 dels viser en lille Aftagen af Dødeligheden for Egedesminde og Upernivik, dels en lille Stigning for Jakobshavn, Ritenbenk og Umánaq, viser alle sydgrønlandske Distrikter (fra Julianehaab til Holsteinsborg) en aftagende Dødelighed — fra 7 til 15 ‰. To af de sydgrønlandske Distrikter (Nabodistrikterne Godthaab og Sukkertoppen) er i det sidste af de undersøgte Tiaar naaet ned til en Dødelighed, som kun er lidt større end Halvdelen af Dødeligheden i de samme Distrikter i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede.

Dødelighed efter Køn.

Undersøges Dødeligheden for de to Køn hver for sig, viser det sig, at Dødeligheden for Mænd — i Forhold til andre Steder i Verden — ligger usædvanligt højt over Dødeligheden for Kvinder, nemlig som 30,3 ‰ for Mænd mod 25,3 ‰ for Kvinder (se iøvrigt pag. 47). For hver 100 Dødsfald blandt Kvinder i Vest-Grøn-

¹⁾ 13, pag. 460.

land 1901—30 er der altsaa død 120 af et lige saa stort Antal Mænd. Til Sammenligning skal meddeles følgende Tal¹⁾:

I Danmark 1896—1905 var Forh. mell. Dødeligh. f. Mænd o. Kvinder	105
- Sverige	105
- England	107
- Ungarn	103
- Spanien	110
- Vest-Grønland 1901—30	120
(Syd-Grønland 123 og Nord-Grønland 115).	

Det viser sig altsaa at være særlig i Syd-Grønland, at Mændenes Dødelighed er saa meget større end Kvindernes. Tidligere har dette Misforhold dog gjort sig gældende i endnu højere Grad.

Den følgende Tabel vil vise, at den indtrufne delvise Udjævning er fremkommet ved, at den ganske vist for begge Køn betydelige Aftagen i Dødelighed i Syd-Grønland dog har været forholdsvis størst for Mændene, hvorimod Tilnærmelsen for Nord-Grønlands Vedkommende skyldes dels en lille Nedgang i Mandsdødeligheden og dels en omtrent tilsvarende samtidig Stigning i Kvindedødeligheden.

	Dødeligheden for Mænd	Dødeligheden for Kvinder	Forholdet mellem Dødeligheden for Mænd og Kvinder	
Syd-Grønland	{ 1851—1880 ²⁾	45	35	129
	{ 1881—1900	39	30	130
	{ 1901—1930	31	25	123
Nord-Grønland	{ 1851—1880	30	24	125
	{ 1881—1900	31	25	124
	{ 1901—1930	30	26	115

Dødelighed efter Aldersklasser.

En nærmere Forstaaelse af disse Problemer opnaas dog først ved en Undersøgelse af Dødeligheden i de enkelte Aldersklasser. Deles den vestgrønlandske Befolkning i 5aarige Aldersklasser — efter Folketællingsresultaterne — og sammenholdes Periodens Gennemsnitsantal af levende i hver Aldersklasse med Antallet af døde i samme Aldersklasse, vil der fremkomme en Dødelighedstavle som omstaaende.

Der er ialt registreret 10.880 Dødsfald; heraf mangler Aldersopgivelse for 0,9 % af Mændene og for 0,8 % af Kvinderne, hvilket ikke i nævneværdig Grad vil kunne paavirke de anstillede Beregninger.

¹⁾ 3, pag. 360.

²⁾ 13, pag. 460.

	Af 10.000 i hver Aldersklasse døde aarlig 1901—30			
	Syd-Grønland	Nord-Grønland	Vest-Grønland	Det egentlige Danmark 1911—20 ¹⁾
0—4 Aar	652	572	616	259
5—9 —	94	119	105	23
10—14 —	69	80	74	19
15—19 —	125	155	139	35
20—24 —	206	215	211	48
25—29 —	175	186	180	52
30—34 —	148	196	170	56
35—39 —	196	215	205	61
40—44 —	211	222	216	67
45—49 —	256	285	269	85
50—54 —	303	333	316	114
55—59 —	458	566	505	160
60—64 —	812	790	802	237
65—69 —	1292	984	1149	368
70—74 —	2033	1827	1939	584
75—79 —	2566	2259	2421	965
80 Aar og derover....	?	?	?	..
Alle Aldersklasser.....	276	278	277	130

Det vil ses, at Dødeligheden i Vest-Grønland i de første fem Leveaar har været ca. 6 % om Aaret, hvorefter den aftager stærkt til under 1 % for Alderen 10—14 Aar; herefter stiger Dødeligheden til det dobbelte i den følgende Aldersklasse og holder sig i Aldersklasserne 20—44 Aar omkring 2 %. Senere ses Dødeligheden i rask Tiltagen; Landets summariske Dødelighedskvotient passerer ved 50-Aars Alderen, og Dødeligheden for Aldersklassen 60—64 Aar overstiger Dødeligheden for de første fem Leveaar (hvilket er omtrent 5 Aar tidligere end det tilsvarende Forhold i Danmark). Som karakteristisk for Grønland ses Dødeligheden i næsten alle Aldersklasser efter det 5. Aar at være mellem tre og fire Gange saa høj som i et Kultursamfund som det danske, og den laveste Dødelighed i Grønland (for Ungdommen mellem 10 og 14 Aar) viser sig at svare til Dødeligheden i den danske Befolkning i Alderen omkring det 48. Aar. Kun meget faa Personer naar det 80. Aar; i Perioden 1901—30 er registreret Dødsfald for 9 Mænd og 31 Kvinder over 80 Aar gamle (0,4 % af samtlige Dødsfald mod tilsvarende 16 % i Danmark); ældst var en 88-aarig Kvinde.

Ved Sammenligning mellem de to Landsdele, Syd- og Nord-Grønland, vil det ses, at Dødeligheden i den undersøgte Periode for alle Aldersklasser med Undtagelse af Smaabørnsklassen (og Klasserne efter det 60. Aar) har været lavere i Syd- end i Nord-Grønland.

¹⁾ 14.

Dødelighed efter Køn og Aldersklasser.

Som tidligere paapeget er der en betydelig højere Dødelighed for Mænd i Vest-Grønland end for Kvinder, og nedenstaaende Tabel over Dødeligheden for de to Køn vil vise, at kun i Alderen 35—44 Aar (samt efter det 75. Aar) ligger Dødeligheden i nogenlunde samme Højde for de to Køn.

For Kvinder ses Dødeligheden med en enkelt uvæsentlig Svingning at være jævnt tiltagende med Alderen efter det 15. Aar, hvorimod den for Mændene med et Spring mere end fordobles fra Aldersklassen 10—14 Aar til den følgende Aldersklasse. Mændenes Dødelighed ligger i Alderen 10—29 Aar saa højt over Kvindernes — fra 15—24 Aar er den saaledes mere end dobbelt saa høj — at en lignende Forskel ellers ikke er mig bekendt andensteds (den grønlandske Befolknings absolutte Lidenhed maa dog naturligvis her, som ved enhver Sammenligning iøvrigt, have i Erindring). I den individrige Aldersklasse 0—4 Aar er derimod en mindre Overvægt for Drengenes Dødelighed, end Tilfældet er i de til Sammenligning¹⁾ anførte Kultursamfund, hvorved Forholdet imellem de to Køns summariske Dødelighed i Grønland i nogen Grad nærmes til Forholdet i de nævnte Samfund.

Døde aarlig for 10.000 i Aldersklasserne	Vest-Grønland 1901—30		Forholdet mellem Dødeligheden for Mænd og Kvinder		
	Mænd	Kvinder	V.-Grønland 1901—30	Danmark 1920—21	England 1920—22
0—4 Aar	657	574	114	125	125
5—9 —	116	95	122	97	100
10—14 —	87	62	140		
15—19 —	192	85	226	106	111
20—24 —	299	132	227		
25—29 —	207	156	133	93	113
30—34 —	189	153	124		
35—39 —	207	203	102	84	128
40—44 —	215	217	99		
45—49 —	306	240	121	104	131
50—54 —	353	289	122		
55—59 —	586	450	130	109	134
60—64 —	936	726	129		
65—69 —	1283	1080	119	106	128
70—74 —	2176	1833	113		
75—79 —	2388	2436	98	101	119
80 Aar og derover ..	?	?	?		
Alle Aldersklasser . . .	303	253	120	100	115

¹⁾ 3, pag. 368.

En nærmere Undersøgelse for Landsdelene Syd- og Nord-Grønland vil give forskellige Oplysninger af Interesse. Saaledes viser den tidligere omtalte lavere Dødelighed i Syd-Grønland sig at skyldes Kvindernes Dødelighed, særlig i Aldersklasserne fra 15 til 39 Aar, medens de sydgrønlandske Mænd som Helhed har en højere Dødelighed end de nordgrønlandske, særlig paa Grund af en højere Dødelighed i Aldersklassen 0—4 Aar.

Det viser sig yderligere, at den større Dødelighed for Mænd end for Kvinder er særlig fremtrædende for Syd-Grønlands Vedkommende, hvor saaledes Mændenes Dødelighed i Aldersklassen 15—24 Aar er næsten 3 Gange saa stor som Kvindernes. Den tidligere omtalte paafaldende ringe Overvægt for Drengenes Dødelighed i Vest-Grønland i Aldersklassen 0—4 Aar viser sig at skyldes Forholdet i Nord-Grønland.

Endelig ses det, at i Sammenligning med Forholdene i det egentlige Danmark er Dødeligheden særlig høj (5 til 6 Gange den tilsvarende danske) for Mændene i Alderen 15—24 Aar, baade i Syd- og i Nord-Grønland, samt for de nordgrønlandske Børn af begge Køn i Alderen 5—9 Aar.

Aldersklasse	Syd-Grønland 1901—30			Nord-Grønland 1901—30			Danmark 1911—20 ¹⁾	
	Mænd	Kvin- der	Mændenes Dødelighed i Forh. til Kvindernes (= 100)	Mænd	Kvin- der	Mændenes Dødelighed i Forh. til Kvindernes (= 100)	Mænd	Kvin- der
0—4 Aar	715	590	121	589	555	106	288	232
5—9 —	104	84	124	129	108	119	23	23
10—14 —	74	64	116	101	60	168	18	20
15—19 —	186	64	291	201	109	184	35	34
20—24 —	318	109	292	279	158	177	52	45
25—29 —	223	133	168	189	184	103	53	52
30—34 —	182	120	152	197	196	101	55	56
35—39 —	213	182	117	200	229	87	62	60
40—44 —	214	210	102	216	227	95	68	66
45—49 —	270	245	110	345	234	147	91	78
50—54 —	333	281	119	375	300	125	126	102
55—59 —	464	454	102	732	444	165	177	142
60—64 —	986	722	137	878	733	120	259	215
65—69 —	1389	1243	112	1167	883	132	395	342
70—74 —	2037	2032	100	2333	1586	147	610	558
75—79 —	2250	2778	81	2666	2143	124	991	940
80 Aar og derover.	?	?	?	?	?	?
Alle Aldersklasser.	307	249	123	299	259	115	133	127

¹⁾ 14.

Nuværende og tidligere Dødelighed.

Jeg har tidligere¹⁾ foretaget en tilsvarende Beregning som den sidst meddelte over Dødeligheden i Perioden 1861—1900 og anfører denne til Sammenligning her.

Det vil da ses, at i Syd-Grønland er der i den sidste Periode 1901—30 for begge Køn i alle Aldersklasser (undtagen 65—70 Aar) en betydelig Aftagen af Dødeligheden, saaledes for Mændenes Vedkommende i adskillige Aldersklasser en Aftagen paa næsten 50 % af den tidligere Dødelighed; i Aldersklassen 0—4 Aar er der en Aftagen af Dødeligheden for Drengene paa 24 og for Piger paa 30 %.

Anderledes stiller Forholdet sig i Nord-Grønland; her er der for Mænd en mindre Stigning af Dødeligheden i de yngste Aldersklasser, som dog fuldt opvejes af en ret betydelig Aftagen for Aldersklasserne efter det 20. Aar, hvorimod der for Kvinder er en stigende Dødelighed i de fleste Aldersklasser og særlig en Stigning paa 15 % i Dødeligheden for Aldersklassen 0—4 Aar (det skal dog samtidig bemærkes, at Dødeligheden for de nordgrønlandske Piger i denne Aldersklasse stadig er lavere end Dødeligheden for Børn i samme Aldersklasse i Grønland iøvrigt; blot indtager de nordgrønlandske Piger ikke en saa decideret første Plads nu som i den tidligere Periode).

Aldersklasse	Syd-Grønland				Nord-Grønland			
	Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder	
	1861— 1900	1901— 1930	1861— 1900	1901— 1930	1861— 1900	1901— 1930	1861— 1900	1901— 1930
0—4 Aar	947	715	843	590	551	589	483	555
5—9 —	119	104	106	84	109	129	106	108
10—14 —	98	74	83	64	97	101	60	60
15—19 —	238	186	109	64	177	201	79	109
20—24 —	380	318	182	109	299	279	170	158
25—29 —	412	223	175	133	266	189	145	184
30—34 —	304	182	236	120	311	197	222	196
35—39 —	336	213	276	182	274	200	241	229
40—44 —	418	214	305	210	291	216	224	227
45—49 —	530	270	332	245	431	345	226	234
50—54 —	709	333	467	281	591	375	350	300
55—59 —	849	464	635	454	609	732	504	444
60—64 —	1092	986	794	722	1107	878	737	733
65—69 —	1173	1389	1129	1243	1385	1167	750	883
70—74 —	2833	2037	2541	2032	2500	2333	1192	1586
75—79 —	?	2250	4250	2778	4000	2666	1937	2143
80 Aar og derover	?	?	?	?	?	?	?	?
Alle Aldersklasser	410	307	320	249	320	299	240	259

¹⁾ 13, pag. 464.

Dødeligheden i de første Leveaar.

Af Hensyn til den Indflydelse, som de første Leveaar med deres store Individantal og den store Dødelighed maa have paa den samlede Dødelighed, skal Forholdene i disse Aar gøres til Genstand for en nærmere Undersøgelse.

Dødeligheden i 1. Leveaar beregnes i Almindelighed i Forhold til Antallet af levendefødte, og saaledes beregnet har den i Vest-Grønland 1901—30 været 14,6 %. Til Sammenligning skal anføres:

	Dødelighed i 1. Leveaar af 100 levendefødte	Fødselskvotient 1901—10
Danmark 1906—10 ¹⁾	10,8	28,6
England —	11,7	27,2
Italien —	15,2	32,7
Japan —	15,8	32,6
Ungarn —	20,4	37,0
Vest-Grønland 1901—30.....	14,6	40,3

Da det overalt er saaledes, at Forældrenes Evne til at skaffe det enkelte Barn de hensigtsmæssigste Livsbetingelser er ringere med en stor Børneflokk end med et mindre Antal Børn, maa Spædbørnsdødeligheden i Grønland nærmest betegnes som forholdsvis lav, for hvilket gode Forhold den tidligere nævnte almindelige og langvarige Ernæring med Modermælk sikkert er af allerstørste Betydning.

Den større Dødelighed, der — som omtalt — findes for Mandkøn fremfor Kvindkøn blandt dødfødte, genfindes ogsaa blandt Børnene i det første Leveaar og viser sig ved nærværende Undersøgelse at være 15,2 % for Drengene mod 14,0 % for Piger. For begge Køn er Dødeligheden aftaget siden sidste Halvdel af forrige Aarhundrede, stærkest for Drengene; Drengenes Overvægt bliver derved relativt ringe i Forhold til andre Lande.

Vest-Grønland	Dødelighed i første Leveaar af 100 levendefødte af hvert Køn		Drengenes Dødelighed i Forhold til Pigernes (Pigernes Dødelighed = 100)
	Drengene	Piger	
1861—1900 ²⁾	19,5	17,1	114
1901—1930.....	15,2	14,0	109 (Danmark 1921—25: 130, Ungarn: 117, Italien: 112)

¹⁾ 3, pag. 376 ff.

²⁾ 13, pag. 466.

I de to Landsdele har Spædbørnsdødeligheden 1901—30 været: 15,3 % i Syd- og 13,8 % i Nord-Grønland (1881—1900: 18,0 og 14,1 %), og i de enkelte Distrikter er Tallene, som følger:

Dødelighed i 1. Leveaar af 100 levendefødte 1901—1930	Rækkefølgen for	
	Spædbørns- dødeligheden 1—10; 1 lavest	Den summa- riske Døde- lighed 1—10; 1 lavest
Julianehaab 17,6 %	10	7
Frederikshaab 15,8 -	8	8
Godthaab 12,4 -	4	2
Sukkertoppen 12,0 -	3	1
Holsteinsborg 14,3 -	6	6
Egedesminde 11,3 -	2	3
Jakobshavn 15,5 -	7	9
Ritenbenk 11,2 -	1	4
Umánaq 17,5 -	9	10
Upernivik 13,8 -	5	5

Sammenlignes den summariske Dødelighed i de enkelte Distrikter med Spædbørnsdødeligheden, ses det, at det desværre ikke er saaledes, som man maaske kunde antage, at Spædbørnsdødeligheden ligesom udvalgte de til Livet mindst egnede Individuer og derefter efterlod en saa meget sundere Slægt; tværtimod følges en stor Spædbørnsdødelighed af en stor Dødelighed ogsaa for de følgende Aldersklasser.

Der ses da ogsaa i ovenstaaende Tabel en nøje Overensstemmelse mellem den Rækkefølge, som de enkelte Distrikter indtager baade i summarisk Dødelighed og i Spædbørnsdødelighed. Den eneste væsentlige Undtagelse er Julianehaab Distrikt, hvor Spædbørnsdødeligheden findes uventet stor. En nærmere Undersøgelse viser, at dette særlig hidrører fra Distriktets sydlige Del, hvor de to Præstegæld Frederiksdal og Lichtenau opviser en Spædbørnsdødelighed, som ligger betydeligt højere end andensteds i Vest-Grønland, nemlig paa henholdsvis 19 og 22 %. Disse Egne hørte indtil Aar 1900 under den herrnhutiske Missionsvirksomhed, og Befolkningen bestaar for en stor Del af indvandrede Østgrønlandere og er utvivlsomt de kulturelt mindst udviklede i den vestgrønlandske Befolkning.

Som andre Steder i Verden er ogsaa i Grønland Dødeligheden i første Levemaaned langt højere end i de følgende Levemaaned. Der foreligger fra 7 af de 10 grønlandske Distrikter nærmere Angivelse af Dødsalderen for samtlige i disse Distrikter i 1. Leveaar døde Børn; kun for 8 Børn mangler der Oplysning. Af de resterende

1190 Børn, døde i Alderen 0—1 Aar, er 29,4 % døde i 1. Levemaaned.

En umiskendelig Tilbøjelighed til at angive Levealderen i Fjerdingaar med Forbigaaelse af de mellemliggende Maaneder berøver Resten af Materialet dets Interesse. Jeg har imidlertid tidligere undersøgt Alderen for de i Umánaq Distrikt i Tiden 1851—1907 døde 295 Børn under 1 Aar og har fundet disse Dødsfald fordelt paa Levemaanederne, som følger (relative Tal):

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Levemaaned
30,5	12,2	8,1	7,4	7,4	6,1	2,8	6,4	6,4	3,8	4,1	4,8	ialt 100 ¹⁾

De to Beregninger giver altsaa næsten samme Resultat, nemlig at henholdsvis 29,4 og 30,5 % af Dødsfaldene i 1. Leveaar er indtrufne i 1. Levemaaned (hvilket er omtrent samme Procent som i det egentlige Danmark i Slutningen af forrige Aarhundrede).

Man har fremsat den Formodning, at Dødeligheden i første Leveaar skulde være betydelig højere for Børn, fødte i Grønland i Vintermaanederne, end for Børn, som fødtes i den for deres Opvækst formentlig heldigere Sommertid. Jeg har derfor udstrakt Undersøgelsen for de nævnte 295 Børn til ogsaa at omfatte dette Forhold og har fundet²⁾, at Fordelingen af disse Dødsfald staar i nøje Forbindelse med den øjeblikkelige almene Dødelighed (der som Regel er lavest om Vinteren), saa at hver Maaned af de i den fødte Børn yder et Kontingent til Dødeligheden, som først og fremmest er afhængig af de nærmest følgende Maaneders almene Sundhedstilstand. Vintermaanedernes Andel bliver derfor ikke særlig betydelig, idet de om Vinteren fødte Børn vil have naaet en betydelig Udvikling og Modstandskraft, naar de for de yngre (de i de følgende Maaneder fødte Børn) skæbnesvangre Sommermaaneder oprinder.

I Alderen 1—4 Aar har Dødeligheden været:

Vest-Grønland 1901—30. Døde p. a. pr. 10.000 af Middelbefolkningen		
Aldersklasse	Drenge	Piger
1—2 Aar	407 (1861—1900: 601) ³⁾	338 (1861—1900: 534)
3—4 —	166 (— 223)	147 (— 221)
Ialt 1—4 Aar	290 (Danmark 1911—20: 66) ⁴⁾	249 (Danmark 1911—20: 61)

¹⁾ 13, pag. 500.

²⁾ 13, pag. 500.

³⁾ 13, pag. 466.

⁴⁾ 14.

Der har saaledes været en meget betydelig Dødelighed for disse Smaabørn, særlig i Sammenligning med Forholdene i det egentlige Danmark (en langt større Forskel end for Aldersklassen 0—1 Aar), men paa den anden Side ses der dog en væsentlig Fremgang fra Perioden 1861—1900.

Som nævnet er praktisk talt alle Børn i Grønland Brystbørn, og der foreligger derfor ikke tilstrækkeligt Materiale til nogen egentlig Sammenligning mellem Dødeligheden for Brystbørn og for kunstigt ernærede Børn. Jeg har imidlertid tidligere undersøgt den Skæbne, som er blevet 15 Spædbørn til Del, som i Umánaq Distrikt i Perioden 1898—1908 mistede deres Moder i umiddelbar Tilslutning til Fødslen, og af disse Børn var de 12 (80 %) afgaaet ved Døden efter gennemsnitlig 4 Maaneders Forløb¹⁾. Selvom Forholdene for kunstigt ernærede Børn sikkert er forbedrede betydeligt i de forløbne Aar, har ovenstaaende Undersøgelse dog sin Betydning, f. Eks. til Forklaring af den mellem de oprindelige Eskimoer almindelige Fremgangsmaade, at dræbe de Børn, hvis Moder døde i Tilslutning til Fødslen, og hvis Levechance erfaringsmæssigt maatte sættes saare lavt. Undersøgelsen viser ogsaa, at manglende Evne til Diegivning i alt Fald ikke har kunnet nedarves i det oprindelige eskimoiske Samfund, da Afkommet i saadanne Tilfælde kun meget sjældent vil være undgaaet Døden alle rede i 1. Leveaar.

Der foreligger heller ikke brugbart Materiale til Sammenligning mellem Dødeligheden for Børn, fødte i og udenfor Ægteskab, og jeg kan derfor kun skønsomt — og tildels med Henvi sning til de ved Fødsler udenfor Ægteskab fremsatte almindelige Betragtninger — udtale, at der ikke forekommer mig at være nogen større Forskel mellem de to nævnte Grupperes Dødelighed²⁾.

Angaaende den almene Barneplejes Betydning skal jeg endnu meddele følgende Undersøgelse fra Upernivik Distrikt for Perioden 1851—1900³⁾.

Af de i Ægteskab fødte Børn døde af 100		
	Faderen Grønlænder	Faderen Dansk
Under 1 Aar.....	17	11
0—4 —	26	14

Dødeligheden for de første 5 Leveaar fandtes saaledes i de grønlandske Familier næsten dobbelt saa høj som i de i samme Distrikt boende danske og dansk-grønlandske Familier.

¹⁾ 13, pag. 495.

²⁾ Angaaende Kaarene for Børn, fødte udenfor Ægteskab i Grønland, henvises iøvrigt til 15, pag. 171 & 285.

³⁾ 13, pag. 499.

Gennemsnitsdødsalderen.

Som tidligere (pag. 31) oplyst foreligger der Angivelse af Dødsalderen for 99 % af de i Perioden 1901—30 i Vest-Grønland døde; herefter var (ved 10.758 Dødsfald) den gennemsnitlige Dødsalder 26,2 Aar, omtrent den samme i de to Landsdele, nemlig i Syd-Grønland (5871 Dødsfald) 25,8 og i Nord-Grønland (4887 Dødsfald) 26,5 Aar.

For de to Køn var Forholdet, som følger:

• Gennemsnitsdødsalderen		
	Mænd	Kvinder
Vest-Grønland 1901—30	23,6	28,8
Til Sammenligning:		
Danmark 1926—30	50,0	54,4

Selvom den gennemsnitlige Dødsalder (paa lignende Maade som den summariske Dødelighedskvotient) maa være paavirket af den paagældende Befolknings Sammensætning i Henseende til Køn, Aldersklasser, forskelligt beskæftigede og forskelligt stillede Befolkningslag, vil den dog altid antyde en for Samfundet gunstigere eller ugunstigere Tilstand.

I saa Henseende vil det være indlysende, at en Befolkning, hvor Døden gennemsnitlig indtræffer i 26 Aars Alderen — for Mændenes (Erhververnes) Vedkommende endda allerede ved det 24. Aar, d. v. s. mindre end 10 Aar efter Erhvervsevnenes Begyndelse — maa have socialøkonomisk vanskeligere Vilkaar end et Samfund med en Dødsalder, som gennemsnitlig giver Individerne mindst 3 Gange saa lang en Erhvervstid.

Det vil af ovenstaaende ses, at Mændenes Gennemsnitsdødsalder i Grønland er 5 Aar lavere end Kvindernes (i Danmark er Forskellen 4 Aar), men det ses yderligere, at dette vil sige, at Mændenes Gennemsnitsdødsalder i Grønland kun er 8 Tiendedele af Kvindernes imod 9 Tiendedele i Danmark.

En Oversigt over Gennemsnitsdødsalderen i de enkelte Distrikter viser omtrent ensartede Forhold overalt¹⁾.

¹⁾ I en til Grønlands Styrelse i 1932 indsendt Rapport har daværende Kredslæge i Syd-Grønland P. BØRRESEN henledt Opmærksomheden paa den lave Gennemsnitsdødsalder i Godthaab Distrikt og udtalt sin — af omstaaende bekræftede — Formodning om, at lignende Forhold vilde genfindes i Landets øvrige Distrikter.

Under nærværende Arbejdes Trykning er nævnte Rapport offentliggjort som: P. BØRRESEN. Undersøgelser over Befolkningens Levealder i Godthaab Lægedistrikt. Det Grønlandske Selskabs Aarsskrift 1934—35. København 1935. pag. 93.

Den gennemsnitlige Dødsalder 1901—30			
	Mænd	Kvinder	Begge Køn
Julianehaab	23	30	26
Frederikshaab	23	30	27
Godthaab	23	34	28
Sukkertoppen	21	27	24
Holsteinsborg	24	24	24
Egedesminde og Godhavn	25	29	27
Jakobshavn og Christianshaab	23	28	25
Ritenbenk	28	28	28
Umánaq	25	27	26
Upernivik	25	29	27
Syd-Grønland	23	29	26
Nord-Grønland	25	28	27

Jeg skal endnu oplyse, at i de enkelte Tiaar i Perioden har Gennemsnitsdødsalderen i Vest-Grønland været 1901—10: 26,9, 1911—20: 27,9 og 1921—30: 23,6 Aar. Som tidligere (pag. 28) oplyst har Dødeligheden i dette sidste Tiaar været lavere end kendt i noget tidligere Tiaar; den særlig lave Gennemsnitsdødsalder i Tiaaret er fremkommet ved, at de i Perioden optrædende Epidemier i særlig Grad har krævet deres Ofre i Barnealderen.

Dødsfaldenes Fordeling efter Maaneder.

For de i Vest-Grønland 1901—30 indtrufne 10.880 Dødsfald foreligger Oplysning om Dødsdatoen for 10.861 (99,8 %). Efterfølgende Tabel vil vise den meget betydelige Indflydelse, som Aarstiderne har paa Dødelighedens Højde.

Dødsfald 1901—30, fordelt paa Maanederne à 31 Dage. Beregnet Gennemsnit = 100			
	Vest-Grønland	Syd-Grønland	Nord-Grønland
Januar	81	80	83
Februar	93	90	97
Marts	83	77	90
April	87	82	93
Maj	100	112	86
Juni	108	128	83
Juli	118	113	123
August	129	114	146
September	114	110	118
Oktober	94	91	99
November	101	106	95
December	92	97	87
	1200	1200	1200

Det ses let, at den over Gennemsnittet liggende Dødelighed for hele Landet er samlet i Maanederne Juni-Juli-August og September. De særlige Beregninger for de to Landsdele viser som fælles Træk den i Sommertiden samlede Overdødelighed, men de viser tillige, at denne høje Dødelighed begynder et Par Maaneder tidligere i Syd-Grønland end i Nord-Grønland. Saaledes findes den højeste Dødelighed i Syd-Grønland i Juni, medens denne Maaned i Nord-Grønland er en af Maanederne med lavest Dødelighed. Først i August indtræffer den højeste Dødelighed i Nord-Grønland (næsten 50 % over Gennemsnittet), og da denne Maaned ogsaa har en endnu ikke ringe Del af Overdødeligheden i Syd-Grønland, bliver August den Maaned, som har den højeste Dødelighed for hele Landet. I Modsætning hertil bør det udtrykkelig bemærkes, at i begge Landsdele er Dødeligheden relativ lav i den kolde, lysfattige og med Føde ofte karrige Vintertid.

Allerede den i Sommertiden samlede Overdødelighed vil lade formode, at de egentlige klimatiske Paavirkninger kun i ringe Grad i Grønland kan være Aarsag til den med Aarstiderne følgende Variation i Dødeligheden, og den Omstændighed, at Overdødeligheden begynder i Syd-Grønland et Par Maaneder tidligere end i Nord-Grønland, vil derefter gøre det sandsynligt, at Aarstidernes Indflydelse for Grønlands Vedkommende i Hovedsagen staar i Forbindelse med Tidspunktet for Genoptagelsen af den i Vintertiden afbrudte Kommunikation med Omverdenen og de ved Kommunikationen tilførte Epidemier. Denne Formodning vil finde yderligere Bekræftelse ved nedenstaaende Oversigt over Tidspunktet for Dødelighedens Kulmination i de enkelte Distrikter.

I Perioden 1901—30 har den højeste Dødelighed været

Distrikterne fra Syd til Nord	Maanederne			
	Maj	Juni	Juli	August
Julianehaab	×
Frederikshaab	×
Godthaab	×
Sukkertoppen	×	..
Holsteinsborg	×
Egedesminde	×
Jakobshavn	×	..
Ritenbenk	×	..
Umánaq	×
Upernivik	×

Det er en Selvfølge, at Dødsfaldene først kulminerer nogen — for den enkelte Epidemi kortere eller længere — Tid efter Epidemiens Begyndelse, ja, som Regel ogsaa efter dens Kulmination.

Det er herefter naturligt at undersøge, om Dødelighedens Afhængighed af Aarstiderne er den samme for Børn under 5 Aar som for de følgende Aldersklasser.

Dødsfald, fordelt paa Maanederne à 31 Dage. Beregnet Gennemsnit = 100								
	Syd-Grønland				Nord-Grønland			
	Under 5 Aar		Over 5 Aar		Under 5 Aar		Over 5 Aar	
	1901— 1930	1851— 1900	1901— 1930	1851— 1900	1901— 1930	1851— 1900	1901— 1930	1851— 1900
Januar	82	(94)	78	(99)	84	(74)	82	(77)
Februar	90	(95)	89	(91)	99	(85)	96	(88)
Marts	71	(85)	81	(107)	92	(90)	89	(102)
April	64	(77)	92	(85)	82	(95)	98	(90)
Maj	88	(95)	125	(92)	79	(74)	90	(95)
Juni	112	(108)	137	(124)	81	(115)	84	(125)
Juli	120	(100)	110	(115)	124	(133)	123	(143)
August	128	(121)	106	(112)	135	(117)	151	(109)
September	113	(112)	108	(104)	125	(117)	115	(117)
Oktober	102	(117)	85	(97)	103	(107)	96	(101)
November	114	(102)	102	(94)	96	(108)	95	(80)
December	116	(94)	87	(80)	100	(85)	81	(73)
	1200	(1200)	1200	(1200)	1200	(1200)	1200	(1200)

For Nord-Grønlands Vedkommende ses Dødeligheden at følges i alt væsentligt for de to Aldersgrupper; Udslagene er dog noget større for de ældre end for Smaabørnene (Dødeligheden for Aldersklasserne over 5 Aar er i August omtrent dobbelt saa høj som i December og Januar). For Syd-Grønland findes derimod forskellige Afvigelser mellem Dødeligheden for de to Aldersgrupper; Forsommeren — først og fremmest Maanederne Maj og Juni, hvor Dødeligheden er omtrent det dobbelte af Dødeligheden i Januar — er ikke blot den absolut ugunstigste for den ældre Gruppe, men er ogsaa særlig ugunstig i Forhold til den yngre Gruppe, medens Aarets sidste Halvdel — og navnlig Maanederne August og December — bringer den baade absolut og forholdsvis største Dødelighed for Smaabørnene. For December ses denne store Forskel mellem de to Grupper Dødelighed ogsaa at være gældende for Nord-Grønlands Vedkommende, et Forhold, som navnlig er fremkommet ved, at en for de mindste Børn særlig lethal Epidemi, Kighoste, har en relativ langsom Udbredelsesmaade og derfor først naar sin Kulmination langt hen paa Aaret, hvorimod de Epidemier, som medfører de talrigste Dødsfald for de senere Aldersklasser (og iøvrigt ogsaa et stort Antal Dødsfald blandt Smaabørnene) nemlig Influenza og andre Luftvejskatarrher, har en næsten

eksplosionsagtig Udbredelsesmaade og derfor kulminerer forholdsvis kort Tid efter deres Indførelse i de paagældende Landsdele. De enkelte Sygdommes Indflydelse paa Dødeligheden vil iøvrigt først blive Genstand for nærmere Undersøgelse i et senere Afsnit.

En for Perioden 1851—1900 foretagen Beregning¹⁾ (hvis Resultater findes anført i Parenthes i foregaaende Tabel) viser i det hele god Overensstemmelse med det for Perioden 1901—30 meddelte Fund; kun laa dengang Dødelighedens Kulmination i Nord-Grønland en Maaned tidligere, og Udslagene var særlig for Syd-Grønland knap saa store som i den sidste Periode (d. v. s. Epidemiernes Betydning for Dødeligheden var dengang knap saa stor som i den sidste Periode). De yngste Aldersklassers ovenfor paapegede relativt ugunstige Stilling i Aarets sidste Halvdel var iøjnefaldende ogsaa i det nævnte tidligere Tidsrum.

I Almindelighed vil de Maaneder, hvori den største Fødselshyppighed er samlet, og den umiddelbart derefter følgende Tid vise en forholdsvis stor Dødelighed for Smaabørn (jævnfør den pag. 38 omtalte store Dødelighed i den første Levemaaned), men som følgende Tabel vil vise, udviskes dette Forhold for Grønlands Vedkommende af de i andre Afsnit af Aaret forekommende Epidemier og af det Præg, som disse Epidemier sætter paa Maanedernes Dødelighed. Saaledes findes mod Forventning en lav Dødelighed blandt Smaabørnene samtidig med den høje Fødselshyppighed i Januar, og Børnenes høje Dødelighed i Juli og August følger ikke efter, men gaar forud for den store Fødselshyppighed i September.

Vest-Grønland 1901—30		
	Fordelingen af Fødslerne	Fordelingen af Døds- fald i Aldersklassen under 5 Aar
Januar	113	83
Februar	106	94
Marts	96	80
April	89	71
Maj	85	84
Juni	96	99
Juli	97	122
August	100	131
September	113	118
Oktober	101	103
November	101	106
December	103	109
	1200	1200

¹⁾ 13, pag. 482.

Inden jeg forlader Omtalen af Dødelighedens Afhængighed af Aarstiderne, skal jeg endnu vise det Forhold mellem Svingningerne i Dødeligheden og i Konceptionen, som har faaet mig til tidligere (pag. 23) at udtale en Formodning om en Sammenhæng mellem de i Sommer-tiden forholdsvis faatallige Konceptioner og den paa samme Tid almindelige Forringelse i Befolkningens Sundhedstilstand, for hvilken Forringelse den store Dødelighed er et let forstaaeligt Udtryk.

Vest-Grønland 1901—30		
	Fordelingen af Dødsfald	Fordelingen af Konceptioner
Januar	81	101
Februar	93	101
Marts	83	103
April	87	113
Maj	100	106
Juni	108	96
Juli	118	89
August	129	85
September	114	96
Oktober	94	97
November	101	100
December	92	113
	1200	1200

Der staar herefter for Aarstidernes Vedkommende kun tilbage at undersøge Indflydelsen paa Antallet af Dødfødte i Forhold til det samtidige Antal af Fødsler. Imidlertid foreligger der kun Oplysning om Tidspunktet for ialt 572 Dødfødsler, og dette lille Materiale udelukker Mulighed for en Undersøgelse med Fordeling efter Maaneder.

Forsaavidt Materialet overhovedet tillader Slutninger, maa det siges, at Dødfødslernes Andel i det samlede Antal Fødsler hverken synes paavirket af Aarstiderne eller af Svingningerne i den samlede Dødelighed.

Derimod ses Dødfødslernes Andel i det samlede Antal Fødsler i Perioder med en stor Fødselshyppighed at have været noget under det beregnede Gennemsnit og omvendt noget højere i Perioder med ringere Fødselshyppighed, uden at jeg dog paa Grund af de smaa Tal og de smaa Afvigelser kan udtale mig om dette Forholds almene Gyldighed.

Dødsarsager.

De i de foreliggende Kirkebogsudskrifter meddelte Dødsarsager er for den langt overvejende Del opgivet af Lægmænd og er derfor ikke egnede til videnskabelig Behandling.

For Børn under 1 Aar findes saaledes som hyppigste Dødsarsag opgivet: Sygdom i spæd Alder; for den følgende Gruppe til 10 Aars Alderen er Børnesygdom som Regel anført som Dødsarsag, medens paa den anden Side næsten alle Personer over 60 Aar — enkelte endda allerede fra 55 Aar — opgives at være døde af Alderdomssvaghed. For de mellemliggende Aldersklasser findes et stort Antal Dødsarsager angivet, dels saadanne omfattende Begreber som: indvortes Sygdom eller langvarig Sygdom, dels dog med en Lokalisationsangivelse som: Underlivs-sygdom, Mavelidelse, Hjernesvaghed og lignende, dels endelig som en lang Række Symptomer, hvoraf skal anføres: indvortes Smerte, Hovedpine, Kolik, Kraftløshed, Afmagring, Feber, Kuldegysning, Aandenød, Kvælning, Ophovning og Besvimelse.

Der findes dog to Grupper Dødsfald, om hvilke der ogsaa af Læge-mand kan gives Oplysninger, som tillader en nærmere Undersøgelse, nemlig dels Tilfældene af voldsom Død og dels Dødsfaldene i Tilslutning til Fødsel.

Ved Tilfældene af voldsom Død skelnes i Almindelighed mellem de ufrivillige, Dødsfald ved ulykkelig Hændelse og de frivillige, Selvmord.

Dødsfald ved ulykkelig Hændelse.

I Perioden 1901—30 er der i Vest-Grønland registreret 1023 Dødsfald ved ulykkelig Hændelse blandt den indfødte Befolkning, hvilket svarer til 26 Dødsfald om Aaret for 10.000 Individuer. Tallet er imidlertid et Minimumstal, thi for det første er af senere anførte Grunde Dødsfald ved Ihjelliggen af Spædbørn samt Dødsfald ved Forgiftning holdt udenfor denne Beregning, og for det andet omfatter denne kun de Dødsfald, som er indtruffet som en umiddelbar Følge af Ulykkestilfældet. Alligevel er Forholdstallet overordentlig højt,²⁾ som efterfølgende Sammenstilling vil vise:

Dødsfald ved ulykkelig Hændelse p. a. pr. 10.000 Individuer

Danmark 1906—1910 ¹⁾	2
Spanien —	4
Norge —	4
Ungarn —	5
Sverige —	6
Vest-Grønland 1901—1930.....	26

¹⁾ 16, pag. 128.

²⁾ Som senere (pag. 64) paavist er Ulykkestilfælde den næsthyppigste af alle Dødsarsager i Grønland.

Af de 1023 Personer, som er omkommet ved ulykkelig Hændelse, har 939 været Mænd og 84 Kvinder, svarende til 51 p. a. af 10.000 Mænd og 4 af 10.000 Kvinder, og det ses saaledes, at Differencen i Ulykkesdødeligheden for Mænd og Kvinder er tilstrækkelig til at forklare den tidligere (pag. 30) paaviste Forskel mellem den totale Dødelighed for de to Køn. I det egentlige Danmark var Forholdstallene 1906—1915 henholdsvis 4 og 0,8¹⁾, saa at Dødsfaldene ved Ulykkestilfælde i Grønland i Forhold til det øvrige Danmark har været ca. 13 Gange saa hyppige for Mænd og 5 Gange saa hyppige for Kvinder.

Forholdet mellem det absolutte Antal af voldsom Død for de to Køn har i Grønland været 11 Mænd for 1 Kvinde mod 4 Mænd for 1 Kvinde i Danmark.

Disse Forskelligheder har deres naturlige Begrundelse i de Maader, hvorpaa de to Befolkningers Levevis former sig som Følge af Landenes forskellige Klima og Natur.

Undersøges Forholdene særskilt for Vest-Grønlands to Landsdele, kan følgende Oversigt opstilles:

Dødsfald ved ulykkelig Hændelse p. a. pr. 10.000 Individuer					
	1901—10	1910—20	1920—30	1901—30	1861—1900 ²⁾
Syd-Grønland.....	34	29	21	27	37
Nord-Grønland.....	27	24	23	24	26

Ulykkestilfældene er altsaa i den undersøgte Periode 1901—30 forekommet med noget større Hyppighed i Syd-Grønland end i Nord-Grønland, men det ses, at der for Syd-Grønland er en fra Tiaar til Tiaar stadig og betydelig Formindskelse i deres Antal, saa at de f. Eks. i sidste Tiaar ligger 43 % under Hyppigheden i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede, hvorimod der vel ogsaa kan konstateres en stadig, men dog langt ringere Formindskelse for Nord-Grønlands Vedkommende, saa at sidste Tiaar dér endnu har en Hyppighed, som kun er 12 % under Hyppigheden 1861—1900. Denne forholdsvis større Nedgang for Syd-Grønland er da ogsaa resulteret i, at Ulykkestilfældene i det sidste Tiaar for første Gang viser sig at have været relativt sjældnere i Syd- end i Nord-Grønland.

For de enkelte Distrikter har Dødeligheden ved Ulykkestilfælde været, som følger:

¹⁾ 16, pag. 96.

²⁾ 13, pag. 467.

Dødsfald ved ulykkelig Hændelse p. a. pr. 10.000 Individuer 1901—30			
Julianehaab.....	25	Egedesminde	26
Frederikshaab	30	Jakobshavn	25
Godthaab.....	27	Ritenbenk	19
Sukkertoppen	31	Umánaq	23
Holsteinsborg.....	28	Upervivik.....	26

Jeg bemærker i denne Forbindelse, at den ovenfor paaviste efterhaanden aftagende Hyppighed af Dødsfald ved Ulykkestilfælde i Syd-Grønland i særlig Grad har vist sig i Sukkertoppen og Holsteinsborg Distrikter.

For de to Køn har Forholdet været, som følger:

	Dødsfald ved ulykkelig Hændelse p. a. pr. 10.000 Individuer			
	Mænd		Kvinder	
	1861—1900	1901—1930	1861—1900	1901—1930
Syd-Grønland	78	55	3	3
Nord-Grønland	52	46	2	5

Det ses saaledes, at den aftagende Hyppighed af Dødsfald ved Ulykkestilfælde for begge Landsdeles Vedkommende kun gælder for Mænd.

Ulykkesaarsager.

For de 1023 Dødsfald ved ulykkelig Hændelse foreligger der Oplysning om Dødsmaaden i 965 Tilfælde (94 %). Herefter var Dødsarsagen (for begge Køn under eet), som følger (relative Tal):

	Syd-Grønland		Nord-Grønland	
	1901—1930	1861—1900 ¹⁾	1901—1930	1861—1900
Drukning	88	88	81	77
Vaadeskud.....	5	6	8	9
Ihjelfrysning	4	3	5	6
Nedstyrtning	2	1,5	3	3
Andre Ulykkestilfælde.....	1	1,5	3	5
	100	100	100	100

En Sammenligning viser, at i Nord-Grønland er 8 Tiendedele af Ulykkestilfældene mod i Syd-Grønland 9 Tiendedele for-

¹⁾ 13, pag. 469.

aarsaget ved Drukning, medens de øvrige Dødsårsager, særlig Vaadeskud, er Skyld i nogle flere af Ulykkestilfældene i Nord- end i Syd-Grønland. Fordelingen viser sig ikke at være undergaaet nogen væsentlig Forandring fra den anførte foregaaende Periode.

I det egentlige Danmark er Drukning ligeledes den hyppigste Aarsag til Dødsfald ved ulykkelig Hændelse, men de udgør dog her knap 4 Tiendedele af disse. Forskellen maa forklares dels ved samtlige grønlandske Bopladers Beliggenhed umiddelbart ved Havet samt ved Hovederhvervenes Udøvelse paa dette, dels ved Fraværelsen i Grønland af Faktorer som mekaniske Trafikmidler og Maskiner.

Fordelt for de to Køn viser Dødsfaldene ved ulykkelig Hændelse i Vest-Grønland 1901—30 sig at være forårsaget, som følger (relative Tal):

	Mænd		Kvinder	
	Syd-Grønland	Nord-Grønland	Syd-Grønland	Nord-Grønland
Drukning	91	85	36	45
Vaadeskud	4	7	18	12
Ihjulfrysning	3	4	25	21
Nedstyrtning	1	3	10	5
Andre Ulykkestilfælde	1	1	11	17
	100	100	100	100

Som det er at vente efter den ovenstaaende Fremhævelse af Drukningens dødsfaldene i Grønland som nøje forbundne med Erhvervslevet (Badning — og derfor ogsaa Badeulykker — er praktisk talt ukendt i Grønland), ses da ogsaa denne Dødsmaade i ganske anderledes Grad at dominere for Mændenes end for Kvindernes Vedkommende.

Det bør yderligere bemærkes, at Ihjulfrysning for Kvinder indtager Andenpladsen som Dødsårsag ved ulykkelig Hændelse (fra en Femtedel til en Fjerdedel af Dødsårsagerne), hvilket neppe er uden Forbindelse med den nutidige vestgrønlandske Kvindedragts Uegnethed til Beskyttelse mod længere Tids Kuldepaavirkning. At ogsaa Gruppen: andre Ulykkestilfælde viser en forholdsvis stor Andel i Dødsårsagerne for Kvinder, skyldes særlig Forbrændinger, for hvilke Kvinder (i alle Aldre) er mere udsatte under deres overvejende indendørs Tilværelse og Arbejde, samt for Nord-Grønlands Vedkommende nogle Tilfælde af Overfald af Slædehunde, mod hvilke Kvinder dels har vanskeligere ved at værges sig end Mænd og dels ogsaa er daarligere beskyttede i deres tyndere og mere tætsluttende Beklædning.

Ulykkesdødsfald for Mænd efter Aldersklasser.

Om Aldersfordelingen af de forulykkede Mænd i de to vestgrønlandske Landsdele i Tiden 1901—30 bringer nedenstaaende Tabel detailleret Oplysning samtidig med, at den giver Lejlighed til en Sammenligning med Fordelingen i den nærmest foregaaende Periode.

Af 10.000 Mænd i hver Aldersklasse forulykkede aarlig				
Aldersklasse	Syd-Grønland		Nord-Grønland	
	1901—1930	1861—1900 ¹⁾	1901—1930	1861—1900
0—4.....	7	1	5	3
5—9.....	4	7	9	3
10—14.....	13	13	17	18
15—19.....	105	110	102	70
20—24.....	186	228	126	154
25—29.....	107	194	70	93
30—34.....	58	95	52	82
35—39.....	59	92	40	75
40—44.....	46	95	34	67
45—49.....	60	96	46	79
50—54.....	39	82	42	32
55—59.....	25	58	66	35
60—64.....	43	74	33	12
65—69.....	14	38	15	39

En Gennemgang af Tabellen vil for begge Landsdele vise den hastige Stigning til den overordentlig høje Dødelighed ved Ulykkestilfælde i Aldersklasserne 15—30 Aar, hvor Ulykkestilfældene — iøvrigt lige til 35 Aars Alderen — bortriver forholdsvis flere Mænd i Vest-Grønland, end alle Dødsårsager tilsammen kræver af de tilsvarende Aldersklasser i det egentlige Danmark, i Aldersklassen 15—19 Aar i begge Landsdele samt i Aldersklassen 20—24 Aar i Syd-Grønland endog 3 Gange saa mange. Set alene i Forhold til Dødsfald ved Ulykkestilfælde i Danmark indtræffer Dødsfald ved Ulykkestilfælde i Grønland blandt Mænd i Alderen 15—30 Aar med en Hyppighed, som er fra 20 til mere end 40 Gange saa stor.

I Forbindelse med det tidligere paaviste vil denne ganske ekstraordinære Ulykkesfrekvens for disse bestemte Aldersklasser af Mænd med tilstrækkelig Tydelighed vise, at det er Erhvervets Farer, der er den uden Sammenligning dominerende Ulykkesårsag i Grønland.

Iøvrigt fremgaar det af Tabellen, at praktisk talt alle Aldersklasser

¹⁾ 13, pag. 470.

efter Drenggeaarene viser en ikke ringe Nedgang i Ulykkesdødelighed i Perioden 1901—30 i Sammenligning med den foregaaende Periode.

Undersøger man Ulykkesdødsfaldenes Andel i det samlede Antal Dødsfald vil man finde, at de henholdsvis i Syd- og i Nord-Grønland har udgjort for Mænd 18 og 15 % og for Kvinder 1,3 og 0,9 % (mod i det egentlige Danmark for Mænd 2,6 og for Kvinder 0,6 %).

Medens de absolutte Tal for Kvinder er for smaa til nogen nærmere Bearbejdelse, kan Forholdet for Mændenes Vedkommende belyses, som følger:

Af 100 Dødsfald for Mænd fremkaldtes ved Ulykkestilfælde				
Aldersklasse	Syd-Grønland		Nord-Grønland	
	1901—1930	1861—1900	1901—1930	1861—1900
0—4.....	1,0	0,1	0,9	0,6
5—9.....	3,5	5,9	7,3	2,7
10—14.....	17,5	13,3	17,1	18,5
15—19.....	56,7	46,2	50,8	39,5
20—24.....	58,7	60,0	45,3	51,5
25—29.....	48,0	47,1	36,9	35,4
30—34.....	31,9	31,2	26,3	26,4
35—39.....	27,5	27,4	19,8	27,4
40—44.....	21,5	22,7	16,0	23,0
45—49.....	22,3	18,1	13,2	18,3
50—54.....	11,6	11,6	11,2	5,4
55—59.....	5,5	6,8	9,0	5,7
60—64.....	4,3	6,8	3,7	1,1
65—69.....	1,0	3,2	1,3	2,8
Alle Aldersklasser...	18,0	19,1	15,2	16,8

I Aldersklasserne 15—30 Aar foraarsages saaledes blandt Mænd i Grønland paa det nærmeste hvert andet Dødsfald ved ulykkelig Hændelse.

Det vil ses, at der ikke er indtraadt nogen væsentlig Ændring i Ulykkesdødsfaldenes Andel i det samlede Antal Dødsfald fra den anførte foregaaende Periode¹⁾; den foran (pag. 28) paaviste Aftagen af den samlede Dødelighed er altsaa fremkommet ved en omtrent ligelig Aftagen af den særlige Dødelighed ved ulykkelig Hændelse og af Dødeligheden ved de øvrige Dødsarsager.

¹⁾ 13, pag. 468.

Ulykkesdødsfald efter Aarstiderne.

Aarstiderne udøver en betydelig Indflydelse paa Ulykkestilfældenes Hyppighed. Der er imidlertid i saa Henseende væsentlige Uoverensstemmelser mellem de to Landsdele som Følge af Afvigelser i Klimaet mod Nord og Syd langs den udstrakte Kyst.

Samtlige Ulykkestilfælde (1023), Vest-Grønland 1901—1930, fordelt paa Kvartaler (med lige stort Dageantal). Beregnet Gennemsnit = 100

	Syd-Grønland		Nord-Grønland	
	1901—1930	1861—1900	1901—1930	1861—1900
1. Kvartal	118	139	77	82
2. —	115	91	91	100
3. —	66	59	108	94
4. —	101	111	124	124
	400	400	400	400

I Syd-Grønland opviser Aarets 3. Kvartal den laveste Dødelighed ved Ulykkestilfælde, stigende til 4. og fortsat stigende over i 1. Kvartal, hvorefter en Aftagen begynder.

I Nord-Grønland findes derimod den laveste Dødelighed i 1. Kvartal, hvorefter Dødeligheden stiger jævnt fra Kvartal til Kvartal Aaret ud.

Disse Forhold er let forstaaelige efter de to Landsdeles særlige Natur. I Syd-Grønland begynder Aaret med Færdsel paa det af Vinterstorme oprørte Hav, medens paa samme Aarstid et sikkert Isdække langs Nord-Grønlands Kyst frembyder den største Tryghed, som Erhvervslivet paa disse Breddegrader overhovedet opnaar. Ved Foraarets Indtræden bedres Forholdene gradvis i Syd-Grønland, medens Opløsningen af Isen i Nord-Grønland medfører en Forøgelse af Ulykkestilfældene her. Sensommeren er Syd-Grønlands bedste Tid, hvorimod Færdslen paa det nu aabne Hav i Nord-Grønland er forbundet med større Livsfare end paa Islægget sammesteds tidligere paa Aaret. Endelig følger Efteraaret og den begyndende Vinter med Kulde og uroligt Vejr, som i begge Landsdele følges af en Stigning i Ulykkestilfældenes Antal.

Der er for begge Landsdele en Forskel i Ulykkeshyppigheden paa over 50 % mellem Kvartalerne med den højeste og den laveste Hyppighed, men i ingen af Landsdelene findes det største Antal Ulykkesdødsfald i Sommermaanederne. Jeg bemærker udtrykkelig dette, fordi man andendsted¹⁾ har fremsat en Formodning om, at den store summariske Dødelighed i Grønland i Sommermaanederne i ikke ringe Grad skulde skyldes

¹⁾ 5 c & d.

Dødsfald ved Ulykkestilfælde, som man har tænkt sig samlet om en i Sommertiden antaget særlig livlig Erhvervsvirksomhed. Heroverfor er kun at bemærke, at Erhvervet i Grønland — hvor man i højeste Grad lever »af Haanden i Munden« — udøves jævnt gennem hele Aaret, samt at Ulykkesdødsfaldene — som jeg iøvrigt tidligere¹⁾ har paavist — desuden ikke koncentrerer sig om Sommertiden. Den høje Dødelighed i Sommermaanederne skyldes som foran (pag. 42) anført de ved Skibsforbindelsen indførte epidemiske Sygdomme.

Jeg gør sluttelig opmærksom paa den næsten fuldstændige Overensstemmelse mellem Ulykkeshyppighedens sæsonmæssige Bevægelser i de to sammenstillede Tidsrum.

Drukning som Ulykkesdødsårsag.

Som foran (pag. 47) nævnet er i Perioden 1901—30 51 af 10.000 Mænd i Vest-Grønland aarlig omkommet ved Ulykkestilfælde og heraf mindst 43 pr. 10.000 ved Drukning (for 5 % af Ulykkestilfælde for Mænd mangler Oplysning om Dødsmaaden). Drukning er da aabenbart en Dødsmaade af saa stor Betydning, at den berettiger en indgaaende Undersøgelse.

Ved Gennemgang af det foreliggende Materiale ses det hurtigt, at en aldeles overvejende Del af Drukningensulykkerne er indtraadt under Færdsel i Kajak. Nærmere undersøgt viser sig 37 pr. 10.000 Mænd i Vest-Grønland i omhandlede Periode aarlig at være omkomne i Kajak. Forholdene er imidlertid stærkt afvigende for de to Landsdele, som nedenfor fremstillet:

I Perioden 1901—1930 er aarlig omkommet i Kajak pr. 10.000 Mænd

Julianehaab	40	Egedesminde	35
Frederikshaab	57	Jakobshavn	29
Godthaab	45	Ritenbenk	25
Sukkertoppen	52	Umánaq	23
Holsteinsborg	38	Upernivik	22

Tallene ses saaledes stærkt faldende fra Syd til Nord. I Syd-Grønland bliver Gennemsnitstallet 44 mod 28 i Nord-Grønland.

Da Ulykkesdødeligheden i Distrikterne imidlertid ikke viser væsentlige indbyrdes Afvigelser (se pag. 48), maa altsaa andre Dødsmaader træde i Stedet for Kajakulykkerne i de nordligere Distrikter. Dette bekræftes da ogsaa allerede ved en nærmere Undersøgelse af Drukningdødsfaldene.

¹⁾ 13, pag. 471.

Af 100 druknede Mænd omkom i Perioden 1901—1930		
	I Kajak	Ved Drukning gennem Isen eller paa anden Maade
Julianehaab.....	94	6
Frederikshaab.....	96	4
Godthaab.....	94	6
Sukkertoppen.....	91	9
Holsteinsborg.....	98	2
Egedesminde.....	76	24
Jakobshavn.....	82	18
Ritenbenk.....	79	21
Umánaq.....	79	21
Upernivik.....	60	40
Syd-Grønland.....	94	6
Nord-Grønland.....	75	25

Der foreligger desværre ikke Materiale til nærmere Belysning af de Omstændigheder, som kan antages at have forvoldt de indtraadte Kajakulykker.

Et Vink — omend af noget negativ Karakter — findes dog i det Faktum, at Kajakulykkerne i aldeles overvejende Grad viser sig at have været isoleret indtrædende Ulykker. Hermed opnaas straks Sandsynlighed for, at det kun i sjældnere Tilfælde kan være pludseligt opstaaende Uvejr, som har overrasket Kajakroerne og medført deres Død. Som Undtagelser herfra ses orkanagtig Storm at have bortrevet otte Kajakroere den 24. Februar 1908 i Sukkertoppen Distrikt, yderligere tilsvarende den 11. Maj 1914 tre Kajakroere i Ritenbenk og ligeledes tre den 19. Februar 1925 i Frederikshaab Distrikt; men dette er netop Undtagelser; som ganske overvejende Regel rammer Kajakulykkerne hver enkelt Gang kun en enkelt Mand.

Til nærmere Belysning af hele dette Spørgsmaal har jeg tidligere meddelt Resultatet af en Undersøgelse over samtlige i Perioden 1898—1908 i Umánaq Distrikt forefaldne 21 Kajakulykker¹⁾. Blandt disse fandtes i 3 Tilfælde Vejrforholdene, i 1 Tilfælde kærtrende Isstykker og i 2 Tilfælde pludselige Sygdomsanfald at have været den antagelige Aarsag til Ulykestilfældet; i de resterende 15 Tilfælde (70 %) maatte Aarsagen søges i mangelfuld Uddannelse eller i svigtende Forsigtighed. Uden at kunne opstille denne Undersøgelseres Resultater som i Enkeltheder gyldige ogsaa for samtlige andre Distrikter undlader jeg ikke at gøre opmærksom paa, at Ulykestilfældene (og dette vil i denne

¹⁾ 13, pag. 491.

Forbindelse i Hovedsagen sige Kajakulykkerne) overalt kræver et i Forhold til det faktiske Antal af Personer overvældende Antal Ofre netop i Aldersklasser — nemlig mellem det 15. og det 24. Aar — hvor den fulde Kajakfærdighed næppe altid er naaet, og hvor Forsigtigheden erfaringsmæssigt ofte svigter.

I denne Forbindelse skal jeg yderligere oplyse, at der ikke er mig nogen Kajakulykke bekendt, hvortil Alkohol kan tænkes at have været medvirkende; den grønlandske Befolkning har som almindelig Regel ikke Adgang til alkoholholdige Drikke.

Det er ikke muligt ved Kajakulykkerne — eller overhovedet ved Drukningsulykkerne — at sondre mellem Erhvervs- og Færdselsulykker; de grønlandske Hovederhverv foregaar udendørs og kræver daglig Færdsel paa Havet — aabent eller islagt. Den aldeles overvejende Del af Ulykkestilfældene er derfor indtruffet under Færdsel i erhvervsmæssigt Øjemed og har krævet sine Ofre blandt Mænd i den arbejdsdygtige Alder — og som paavist talrigst i Begyndelsen af denne.

Det er en Selvfølge, at det derved foraarsagede — ganske ekstraordinære — Tab maa have sin store Betydning for det grønlandske Samfund i social og økonomisk Henseende¹⁾; som direkte vedrørende de her foreliggende Undersøgelser skal jeg blot nævne den Indflydelse paa Hyppigheden af Fødsler udenfor Ægteskab blandt de lidt ældre Kvinder (se pag. 21), som det store Kontingent af Enker (Enkernes Antal mellem Kvinder i det hele er omtrent 50 % større i Grønland end i Danmark) naturligt kommer til at udøve.

Undersøges Kajakulykkernes Hyppighed i de tre Tiaar af Perioden 1901—30, faas følgende Tal:

Omkomne ved Kajakulykker pr. 10.000 Mænd					
	1901—10	1910—20	1920—30	Til Sammenligning ²⁾	
				1861—80	1880—1900
Syd-Grønland	54	48	33	64	71
Nord-Grønland	29	26	29	32	36

Medens Forholdene i Nord-Grønland saaledes ikke er ændrede i de undersøgte 30 Aar og kun viser en mindre Fremgang fra den forudgaaende Periode, har der været en rask fremadskridende

¹⁾ Sammenlign: »Det er næsten uden Undtagelse de flinkeste og dygtigste Grønlændere, som saaledes omkommer i Kajak, naturligvis fordi de mest færdes ude og er de modigste« (C. E. JANSSEN, En Grønlandspræsts Optegnelser 1844—49. København 1913, pag. 207).

²⁾ 13, pag. 472.

Formindskelse i Kajakulykkernes Antal i Syd-Grønland¹⁾, saa at de dér i det sidste Tiaar er naaet ned under Halvdelen af Hyppigheden i Slutningen af forrige Aarhundrede. Denne meget værdifulde Fremgang staar i nær Forbindelse med den Omlægning af Erhvervet fra Sælfangst til Fiskeri, som i de samme Aar er foregaaet i disse Egne, og som i ganske særlig Grad har formindsket Kajakulykkernes Hyppighed i de tre Nabolistrikter, Godthaabs, Sukkertoppens og Holsteinsborgs Distrikter.

Som nævnet er der ikke ved den foranstaaende Beregning af Ulykkeshyppigheden i Grønland (26 Dødsfald p. a. pr. 10.000 Personer) taget Hensyn hverken til Tilfælde af Ihjelliggen af Spædbørn eller til Forgiftninger.

Ihjelliggen af Spædbørn.

Hvad Ihjelliggen og Kvælning i Sengklæderne angaar, da er det jo et Faktum, at disse Ulykkestilfælde praktisk talt aldrig iagttages, og at Diagnosen derfor stilles efter en mere eller mindre begrundet Formodning hos Omgivelserne, naar et Spædbarn findes dødt i Sengen (i Grønland: i Fælleslejet paa Briksen) uden iagttaget forudgaaende Sygdom, men det er yderligere et Faktum, at der i Grønland er en vis Utilbøjelighed til at opgive denne Dødsårsag til Registrering, og at der ikke fra Autoriteternes Side finder nogen Undersøgelse Sted i disse Tilfælde — som iøvrigt heller ikke af andre Ulykkestilfælde. Som Regel vil denne Dødsårsag da registreres i maskeret Form som: Pludselig Død, som: Svag fra Fødslen, eller under lignende Udtryk. Der er imidlertid ikke Tvivl om, at Ihjelliggen er en forholdsvis hyppig Dødsmaade i Grønland, hvor der ikke findes særlige Senge til Børnene, og hvor den indendørs Plads er yderst indskrænket.

Jeg vil antage, at der i Grønland aarlig dør ca. 1 % af de i Aaret levendefødte Børn ved Ihjelliggen, og jeg støtter denne Antagelse paa, at jeg ved personlig Gennemgang af Dødsfaldene i Umánaq Distrikt 1898—1908 fandt, at 0,9 % af de levendefødte Børn i dette Tidsrum var døde ved Ihjelliggen i 1. Leveaar, samt at de to eneste Kirkebogsudskrifter, hvori denne Dødsmaade var anført for Perioden 1851—1900, nemlig for Uperniviks og Lichtenaus Befolkning, viste henholdsvis 0,8 og 1,2 %²⁾. Der er ikke foregaaet nogen væsentlig Forandring i det grønlandske Indendørsliv siden denne Opgørelse, og jeg tror derfor heller ikke, at Tallet i væsentlig Grad vil have forandret

¹⁾ Den formindskede Afgang af — overvejende gifte — Mænd maa utvivlsomt bidrage til den foran (pag. 8) paaviste Stigning af Fødselskvotienten, men det maa paa den anden Side være udelukket, at den kan have Betydning for den ligledes paaviste Stigning af den ægteskabelige Frugtbarhed.

²⁾ 13, pag. 498.

sig (for Upernivik findes iøvrigt Ihjelliggen ogsaa for 1921—30 opført som Dødsårsag for 1,1 % af levendefødte Børn). I Europa svinger det tilsvarende Forhold mellem 0,005 (Holland 1921—24) og 0,1 % (England 1911)¹⁾.

Forgiftning som Ulykkesdødsårsag.

Hvad Forgiftninger angaar, da vil det jo ligeledes for Lægmænd i mange Tilfælde være umuligt at afgøre, om et Dødsfald er forårsaget paa denne Maade. Der er dog i Grønland en Række Tilfælde, hvor man vel tør bygge paa Lægmands Skøn, nemlig ved Fødemiddelforgiftningerne, som her ikke sjældent har en katastrofeagtig Karakter, hvorved jeg forstaar, at flere Personer bortrives af samme ulykkelige Hændelse. Ingen anden Gruppe af Ulykkesdødsfald i Grønland antager saa hyppig katastrofale Former som Fødemiddelforgiftningerne; eksempelvis skal af større Ulykker anføres Forgiftningstilfældene 6. Juli 1908 ved Holsteinsborg med 8 Ofre, 18. Juli 1925 ved Godthaab med 11 Ofre og 24. Juli 1928 ved Sukkertoppen med 7 Ofre, alle indtrufne i Sommertiden og alle forårsagede ved Fortæring af fordærvet Hvalkød.

I Nord-Grønland er Forgiftninger sjældne (ialt kun opgivet for 5 Personer i Tiden 1901—30 og saaledes, hvis de medregnes i de øvrige Ulykkestilfælde, kun udgørende 1 % af disse), men i Syd-Grønland er Forholdet et ganske andet. I Syd-Grønland er Forgiftninger den Form for Ulykkestilfælde, som har krævet de fleste Ofre næst efter Drukning (udgørende 11 %, naar de medregnes i de øvrige Ulykkestilfælde).

Ret naturligt rammer denne Dødsmaade omtrent det samme Antal af begge Køn, men faar derved en højst forskellig Andel i Ulykkesdødsfaldene for henholdsvis Mænd og Kvinder. For Mænd indtager de Andenpladsen med 6 %, naar de medregnes i Ulykkesdødsfaldene, men for Kvinder viser de sig at være talrigere end nogen anden Form for Ulykkestilfælde og udgør beregnet paa samme Vis ikke mindre end 41 %, medens den ellers største Gruppe, Drukningdødsfaldene, ved denne Beregningsmaade daler til 24 %. I det hele maa det antages, at Forgiftninger i Syd-Grønland 1901—30 (Fødemiddelforgiftninger og enkelte Tilfælde af Kulilteforgiftning) har krævet mindst 3 Ofre p. a. pr. 10.000 Mennesker (2 pr. 10.000 1861—1900), d. v. s. omtrent 20 Gange den tilsvarende Dødelighed i Danmark.

Manddrab.

Inden jeg forlader Omtalen af de ufrivillige Former for voldsom Død skal jeg oplyse, at der i Kirkebogsudskrifterne for Perioden 1901—

¹⁾ 3, pag. 267.

30 for Vest-Grønland er anført 2 Tilfælde af Drab af nyfødte Børn (fødte udenfor Ægteskab, iøvrigt begge Tilfælde fra Umánaq Distrikt), samt at der heller ikke i den grønlandske Retspleje i det undersøgte Tidsrum er behandlet andre Tilfælde af Manddrab¹⁾.

Selv mord.

Medens den nu afsluttede Undersøgelse af de ufrivillige Former for voldsom Død bl. a. har fastslaaet disses overordentlige Hyppighed i Grønland, fører en Undersøgelse over Selvmordene til et ganske modsat Resultat. Der er for Perioden 1901—30 for Vest-Grønland registreret 10 Selvmord, svarende til 0,3 Selvmord p. a. pr. 10.000 Personer. Dette Forholdstal er som de lavest kendte ellers i Verden (fra Spanien, Irland og Norge), medens det kun udgør en Sjette-Syvendedel af det for Danmark gældende.

I hvor høj Grad Registreringen dækker de faktiske Forhold, er selvfølgelig ikke let at afgøre; i nogen Grad gælder for Registreringen af Selvmord de samme Bemærkninger, som ovenfor er fremsat for Ihjelliggen af Spædbørn, ligesom det jo synes at have almen Gyldighed, at der i Lande med stor Dødelighed ved Ulykkestilfælde altid er en Tilbøjelighed til at opfatte en forholdsvis stor Del af Selvmordene som Ulykkestilfælde. Paa den anden Side er Forholdet meget nær et af mig tidligere for Aarene 1890—1903 beregnet²⁾ (0,4 pr. 10.000 Personer) og er saaledes i alt Fald sikkert anvendeligt til Orientering over Spørgsmaalet.

Selvom Materialet fra de to Undersøgelser slaas sammen, bliver Tallene dog for smaa til videregaaende Slutninger; nedenfor skal derfor kun de absolutte Tal for Tiden 1891—1930 anføres:

1891—1930 døde ved Selvmord i Grønland

Aldersklasse	Mænd	Kvinder
20—34.....	4	0
35—49.....	3	3
50—64.....	1	3
Alle Aldersklasser ...	8	6

Selv mordene i Grønland 1891—1930 fordelte paa Kvartalerne

	1. Kvartal	2. Kvartal	3. Kvartal	4. Kvartal
Mænd	4	2	1	1
Kvinder	3	0	2	1
Begge Køn...	7	2	3	2

¹⁾ 17, pag. 87.

²⁾ 13, pag. 494.

I samtlige mig bekendte Tilfælde af Selvmord i Grønland har Selvmorderen været sindssyg, og som naturligt i dette Land, hvor der ikke findes et Hjem uden brugsfærdige Skydevaaben, synes Skydning at være den fortrinsvis valgte Aflivelsesmaade.

Dødsfald i Barselseng.

Af den anden Gruppe Dødsfald, om hvilke Kirkebogsudskrifterne bringer anvendelige Oplysninger, nemlig Dødsfald i Tilslutning til Fødsel, er der i Perioden 1901—30 registreret 204 Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i Vest-Grønland, svarende til 1,3 % af de fødende Kvinder i samme Tidsrum (Dødfødsler iberegnet). Dette Tal er meget højt; i Europa skal man et Par hundrede Aar tilbage for at finde en Dødelighed af tilsvarende Højde; nutildags naar Procenten i Europa næppe nogensteds over 0,5 %; i det egentlige Danmark 1921—26: 0,2 %.

For Grønland betegner Forholdet imidlertid et betydeligt Fremskridt siden sidste Halvdel af forrige Aarhundrede, hvor Dødeligheden var 2,2 % af de fødende¹⁾, og det særlige Fremskridt i sidste Tiaar tillader at forvente endnu lavere Tal i Fremtiden.

Af 100 fødende døde					
	1901—10	1911—20	1921—30	1901—1930	Til Sammenligning 1861—1900
Syd-Grønland	1,2	1,0	0,6	0,9	(1,3—2,4)
Nord-Grønland . . .	1,8	2,1	1,4	1,8	(2,1—3,0)
Vest-Grønland	1,5	1,5	0,9	1,3	2,2

Forholdstallet har saaledes i alle Periodens Tiaar været højere i Nord- end i Syd-Grønland, for det samlede Tidsrum dobbelt saa højt.

Undersøges Forholdet særskilt for fødende i og udenfor Ægteskab, viser det sig, at Dødeligheden har været omtrent 4 Gange saa stor for de sidst- som for de førstnævnte (sammenlign ogsaa den pag. 17 omtalte paafaldende Hyppighed af Dødfødsler udenfor Ægteskab).

Af 100 fødende døde		
	I Ægteskab	Udenfor Ægteskab
Syd-Grønland	0,7	3,7
Nord-Grønland	1,6	5,5
Vest-Grønland	1,1	4,1

¹⁾ 13, pag. 477.

Fordelt paa de forskellige Aldersklasser af fødende viser Dødeligheden sig i yngste og i ældste Aldersklasse at have været over det dobbelte af Gennemsnittet; den laveste Dødelighed findes for de fødende mellem 25 og 34 Aar.

Af 100 fødende døde i Vest-Grønland 1901—30	
Aldersklasse	
15—19 Aar	2,8
20—24 —	1,6
25—29 —	1,0
30—34 —	1,1
35—39 —	1,4
40—44 —	1,4
45—49 —	2,5
15—49 Aar...	1,3

Beregnet for 10.000 Kvinder i hver Aldersklasse døde i Barselseng aarlig 1901—1930

Aldersklasse	Syd-Grønland		Nord-Grønland		Vest-Grønland
		Til Sammenligning 1861—1900		Til Sammenligning 1861—1900	
15—19 Aar	5	2	5	3	5
20—24 —	23	32	36	42	29
25—29 —	20	28	30	47	25
30—34 —	16	42	41	63	27
35—39 —	13	36	47	50	28
40—44 —	10	17	25	20	17
45—49 —	6	9	2	5	4
Alle Aldersklasser....	7	13	14	17	10

Dødeligheden ved denne ene Dødsårsag: Død i Tilslutning til Fødsel, har saaledes i Vest-Grønland 1901—30 i Aldersklasserne 20—39 Aar udgjort mellem Halvdelen og to Trediedele af Dødeligheden af alle Dødsårsager tilsammen for Kvinder i de tilsvarende Aldersklasser i Danmark, og den har for næsten alle Aldersklasser været betydeligt højere i Nord- end i Syd-Grønland. I Sammenligning med Perioden 1861—1900 ses den dog i Aftagen i næsten alle Aldersklasser — og i en betydelig stærkere Aftagen i Syd- end i Nord-Grønland.

I Forhold til det samlede Antal Dødsfald er Antallet af Dødsfald i Barselseng i Grønland 1901—30, som følger:

Af 100 Dødsfald forårsagedes ved Død i Barselseng					
Aldersklasse	Syd-Grønland		Nord-Grønland		Vest-Grønland
		Til Sammenligning 1861—1900		Til Sammenligning 1861—1900	
15—19 Aar	8	2	5	4	6
20—24 —	21	18	23	25	22
25—29 —	15	16	16	32	16
30—34 —	14	18	21	28	18
35—39 —	7	13	21	21	14
40—44 —	5	6	11	9	8
45—49 —	2	3	1	2	2
Af alle Dødsf. for Kvinder..	2,6	4,1	5,2	7,3	3,9

Mellem en Femtedel og en Syvendedel af alle Dødsfald blandt Kvinder i Aldersklasserne 20—39 Aar skyldes altsaa i Grønland Død i Barselseng. I Sammenligning med Perioden 1861—1900 ses for begge Landsdele nogen Aftagen af Procenten for de fleste Aldersklasser; Dødeligheden i Barselseng er følgelig aftaget noget stærkere, end den totale Dødelighed er aftaget.

Hvad disse Dødsfalds Fordeling efter Aarstider angaar, da tillader de smaa Tal og de smaa Afvigelser ikke Slutninger af nogen Art; paafaldende er dog den meget ringe Dødelighed i Barselseng i Sommerens Midte, et Forhold, som gør sig gældende for begge Landsdele, og som ogsaa fandtes i Materialet fra 1861—1900.

Om de nærmere Aarsager til de her behandlede Dødsfald kan jeg intet sikkert meddele. Enkelte Forhold kan dog belyses ved en Undersøgelse af Tidsrummet mellem Dødsfaldene og de paagældende Fødsler. Jeg meddeler her de absolutte Tal.

145 Dødsfald i Barselseng, Vest-Grønland 1901—30																	
Dage efter Fødslen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	og derov.	Ialt
Antal Dødsfald	39	29	9	8	6	8	4	6	4	7	2	2	2	2	3	14	145

Som man vil se, foreligger der kun Oplysning om 145 af de i Perioden indtrufne 204 Dødsfald i Barselseng (71 %). Den Tanke ligger da nær, at de manglende Dødsfald formentlig i overvejende Grad vil være at finde mellem saadanne Tilfælde, hvor der ligger et længere Tidsrum mellem Fødslen og Dødsfaldet, idet man her sandsynligvis vil have haft den største Vanskelighed ved at faa fremskaffet Oplysning om disse Begivenheders indbyrdes Sammenhæng.

Jeg skal hertil bemærke, at de manglende Oplysninger ikke findes som Lakuner, spredte i Kirkebogsudskrifterne, men at de overvejende samlet stammer fra enkelte Kirkebøger og fra enkelte Tidsafsnit, hvorved deres svækkende Indflydelse paa Materialets Værdi i væsentlig Grad formindskes.

Det er da værd at bemærke, at af de meddelte Dødsfald er over Halvdelen indtrufne inden 3 Dage efter Fødslen, idet det jo efter Erfaringer andenstedsfra er sjældent (kun i ca. 10 %), at Barsel-feber træffes som Dødsårsag saa hurtigt efter Fødslen. Jeg skal yderligere henviser til det ganske vist meget lille Materiale (21 Dødsfald i Barselseng, Umánaq 1898—1908), som jeg personlig tidligere har undersøgt, og af hvilke endog tre Fjerdedele var indtrufne inden 3.-Dagen efter Fødslen¹⁾. Ogsaa udfra min personlige Erfaring maa jeg formode, at man i et meget betydeligt Antal af Dødsfald i Barselseng i Grønland skal søge Årsagen i mangelfuld Hjælp ved Fødslen, hyppigst vel som ubehandlet Blødning. Det er da ogsaa i god Overensstemmelse hermed, naar Fødslerne udenfor Ægteskab viser en saa langt højere — og enestaaende høj — Dødelighed fremfor Fødslerne i Ægteskab, og den stadig bedre uddannede Fødselshjælp i Grønland synes her at have et taknemligt Felt for sin Virken.

Dødsårsager.

For at opnaa et nøjere Kendskab til Dødsårsagerne i den grønlandske Befolkning end hidtil muligt anmodede Sundhedsstyrelsen for den danske Stat i 1923 de grønlandske Embedslæger om for Fremtiden med Aarets første Postlejlighed at indsende en Mortalitetstabel med den nøjagtigst mulige Angivelse af Dødsfaldene i det forløbne Kalenderaar²⁾.

For de derefter forløbne 10 Aar foreligger der fra Embedslægerne Anmeldelse om 3021 Dødsfald³⁾, medens det samlede forefaldne Antal Dødsfald i Vest-Grønland i samme Periode har udgjort 4007⁴⁾.

En nærmere Undersøgelse af Årsagerne til denne Uoverensstemmelse resulterer i, at Differencen er fremkommet — paa Grund af Lægeskifter og lign. — ved udeblevne Beretninger, hvorimod de indgaaede Beretninger kun i ringe Grad afviger fra de af andre Autoriteter fremsendte Angivelser om Antallet af Dødsfald i de paagældende Distrikter. Det er heller ikke enkelte Distrikter, fra hvilke der til Stadighed mangler Indberetning; tværtimod viser Manglen sig at stamme snart fra et, snart fra et andet Distrikt, og der er i Virkeligheden Grund til at antage, at det foreliggende Materiale, naar det gennemsnitlig forhøjes med

¹⁾ 13, pag. 495.

²⁾ 18, pag. 44.

³⁾ 19.

⁴⁾ 20.

en Fjerdedel, vil give et i de store Træk karakteristisk Billede af Dødsfaldene og Dødsårsagerne i Vest-Grønland.

Et Sammendrag af de fremsendte Tabeller viser (absolutte Tal uden Korrektion, altsaa gennemsnitlig 25 % for lave):

Dødsårsagerne i Vest-Grønland 1924—1933 (begge Aar medregnede).

Dødsårsag	Un- der 1 Aar	1—4 Aar	5—14 Aar	15—64 Aar		65 Aar og derover		Ialt Døds- fald
				M.	K.	M.	K.	
Misdannelser og Sygdomme hos ny- fødte (vitia inn. & morb. neonator.)	159	3	»	»	»	»	»	162
Alderdomssvaghed (marasmus senilis)	»	»	»	5	12	37	61	115
Tyfus (febris typhoid.)	3	4	5	18	15	»	»	45
Rosen (erysipelas)	1	1	3	16	17	1	2	41
Kighoste (tuss. convuls.)	95	36	18	»	»	»	»	149
Influenza	64	13	9	21	18	3	3	131
Akutte infektiøse Mave-Tarmkatarrh. (gastro-enterit. a. infect.)	31	18	4	13	12	»	»	78
Børnelammelse (poliomyelitis ant. acut.)	1	9	16	1	1	»	»	28
Tuberculosis	47	132	116	271	317	11	49	943
Andre smitsomme Sygdomme (alii morb. infectionis)	7	4	2	3	»	»	»	16
Kræft (cancer & sarcoma)	»	1	2	19	16	6	6	50
Forskellige Stofskiftesygdomme m. m. (morb. sangv., nutrit. & secret. int.)	4	1	»	3	»	»	»	8
Hjerne-Rygmarvssygdomme (morb. syst. nerv.)	32	28	16	18	14	7	5	120
Hjertesygdomme (morb. cord.)	»	1	6	29	21	19	16	92
Katarrhalsk Lungebetændelse (bron- chopneumonia)	81	50	8	12	26	1	3	181
Krupøs Lungebetændelse (pneumonia crouposa)	»	»	2	5	2	2	»	11
Andre Sygdomme i Aandedrætsorgan. (alii morb. org. resp.)	3	1	4	8	8	2	1	27
Sygdomme i Fordøjelsesorgan. (morb. org. digestion.)	3	7	7	13	21	»	1	52
Sygdomme i Urinorgan. (morb. org. uropoët.)	»	»	2	3	4	2	1	12
Barselseber (septichaemia puerperalis)	»	»	1	»	18	»	»	19
Knogle- og Ledsygdomme (morb. ossium & ext. part.)	5	1	1	6	3	»	»	16
Ulykkestilfælde (casus mortiferi)	19	16	25	215	36	1	1	313
Selv mord (suicidium)	»	»	1	3	»	»	»	4
Ukendt Dødsårsag (causa mortis non indicata)	195	78	33	31	46	12	13	408
Alle Dødsårsager...	750	404	281	713	607	104	162	3021

I Aarene 1924—33 har Dødeligheden i Vest-Grønland været 27 ‰ (1901—30: 28 ‰, se pag. 28), og den synes saaledes ikke i nævnte Periode at have været udsat for usædvanlig Paavirkning, hverken i særlig gunstig eller i særlig ugunstig Retning.

Det ses straks, at i 13 ‰ af Dødsfaldene er Dødsårsagen opført som ukendt, et Forhold, som det er nødvendigt at tage i Betragtning under Stoffets videre Behandling. For en enkelt Dødsårsag, Ulykkestilfældene, kan man imidlertid med Kendskab til Livet i Grønland gaa ud fra, at den foreliggende Opgivelse vil være paa det nærmeste fuldstændig. Det viser sig da ogsaa, at de for denne Gruppe registrerede 313 Dødsfald, svarende til tre Fjerdedele af Gennemsnitsbefolkningen i Grønland i Aarene 1924—33 (15.040 Individuer), giver en Ulykkesdødelighed paa 2,8 ‰ (medens jeg foran, pag. 46, har fundet 2,6 ‰ for Perioden 1901—30).

Herefter vil de Uangivne Dødsårsager være at fordele paa de øvrige Grupper af Dødsårsager, Ulykkesdødsfaldene fraregnet, og viser sig saaledes at medføre en Forhøjelse paa 15 ‰ af disse. Af praktiske Grunde er det ønskeligt at foretage Forhøjelsen ensartet for samtlige Dødsårsager, uagtet Fordelingen af Ukendte Dødsårsager viser en betydelig Variation for Aldersklasserne (Under 1 Aar: 26 ‰, 1—4 Aar: 19 ‰, 5—14 Aar: 12 ‰, 15—64 Aar: 6 ‰ og over 64 Aar: 9 ‰ af Aldersklassens samlede Dødsårsager), og saaledes maa antages i forholdsvis stort Antal at svare til eventuelle for de yngste Aldersklasser særlig fremtrædende Dødsårsager. Nogen væsentlig Fortegning fremkommer dog neppe ved den valgte Beregningsmaade.

Mortaliteten ved de enkelte Dødsårsager.

Det er herefter muligt at angive den aarlige Mortalitet ved de enkelte opgivne Dødsårsager, som følger:

Dødsårsagerne i Rækkefølge efter deres Betydning for Dødeligheden	Døde pr. 1000 Individer p. a. Vest-Grønland 1924—33
1. Tuberculosis pulm. & in al. corp. part.	9,6
2. Ulykkestilfælde (casus mortiferi)	2,8
3. Katarrhalsk Lungebetændelse (bronchopneumonia)	1,8
4. Misdannelse og Sygdomme hos Nyfødte (vitia innata & morbi neonatorum)	1,6
5. Kighoste (tussis convulsiva)	1,5
6. Influenza	1,3
7. Hjerne- & Rygmarvssygdomme (morb. syst. nervos.)	1,2
8. Alderdomssvaghed (marasmus senilis)	1,2

(Sluttes pag. 65)

Dødsårsagerne i Rækkefølge efter deres Betydning for Dødeligheden	Døde pr. 1000 Individer p. a. Vest-Grønland 1924—33
9. Hjertesygdomme (morb. cordis).....	0,9
10. Akutte infektiøse Mave-Tarmkatarrher (gastro-enterit. acut. infectios.).....	0,8
11. Andre Sygdomme i Fordøjelsesorgan. (morb. organ. digestion.)	0,5
12. Kræft (cancer & sarcoma).....	0,5
13. Tyfus (febr. typhoid.).....	0,5
14. Rosen (erysipelas).....	0,4
15. Børnelammelse (poliomyelit. ant. acut.).....	0,3
16. Andre Sygdomme i Aandedrætsorgan. (alii morb. org. respirat.)	0,3
17. Barselfeber (septichaemia puerperalis).....	0,2
18. Andre smitsomme Sygdomme (alii morb. infection.).....	0,2
19. Knogle- & Ledsygdomme (morb. oss., articul. & extern. part.)	0,2
20. Sygdomme i Urinorganerne (morb. organ. uropoëtic.).....	0,1
21. Krupøs Lungebetændelse (pneumonia crouposa).....	0,1
22. Stofskiftesygdomme m. m. (morb. sanguin., nutrit. & secret. int.)	0,08
23. Selvmord (suicidium).....	0,04

Foretager man — som almindeligt ved tilsvarende Beregninger andensteds — en Sammendragning af Dødsårsagerne i 8 Hovedgrupper og udregner disse Grupperes forholdsvise Andel i det samlede Antal Dødsfald, faar man følgende Forholdstal, til hvis nærmere Belysning de tilsvarende Tal fra det egentlige Danmark er anførte.

	Af 100 Dødsfald i Vest-Grønland 1924—33 forårsagedes ved	Tilsvarende Danmark 1926—30 ¹⁾
Infektionssygdomme.....	19,0	6,5
Lungebetændelse.....	7,0	10,5
Tuberkulose.....	36,0	5,0
Kræft.....	2,0	14,0
Selvmord.....	0,2	1,0
Ulykkestilfælde.....	12,0	2,0
Alderdomssvaghed.....	4,4	17,5
Øvrige Dødsårsager.....	19,4	43,5

Ved Vurderingen af de ovenfor anførte Tal maa man erindre, at Aldersfordelingen i den grønlandske og i den danske Befolkning er ret afvigende (eksempelvis var i Grønland 1930 kun 3¹/₂ % af Befolkningen over 60 Aar imod godt 10 % i Danmark²⁾), men selv med dette For-

¹⁾ 21, pag. 8.

²⁾ 5 d.

behold vil det være iøjnefaldende, at der maa være en reel Forskel i de enkelte Dødsårsagsgruppers Betydning for de to Befolkninger — en Forskel, som træder endnu tydeligere frem, naar Dødeligheden ved de enkelte Dødsårsagsgrupper undersøges og sammenlignes for disse Befolkninger.

	I Vest-Grønland døde aarlig af 10.000 Personer 1924—33 (afrundede Tal)	Tilsvarende Danmark 1926—30
Infektionssygdomme	50	7
Lungebetændelse	20	11
Tuberkulose	100	6
Kræft	5	15
Selv mord	0,5	1
Ulykkestilfælde	30	2
Alderdomssvaghed	10	20
Øvrige Dødsårsager	54,5	48
Ialt	270	110

Uden at komme nærmere ind paa Omtale af de enkelte Sygdomme, hvilken Omtale skal opsættes til et senere Afsnit, skal herefter gives nogle Oplysninger om de væsentligste af de anførte Dødsårsager.

1. Som det ses, er Tuberkulose registreret som den i Grønland hyppigste Dødsårsag, forårsagende over en Trediedel af samtlige Dødsfald. Heri er intet nyt. Allerede for 50 Aar siden har v. HAVEN meddelt¹⁾, at i Grønland er »Tuberkulosen den aller almindeligste Dødsårsag«; i Medicinalberetningen for 1890 har KLÆR endvidere skrevet²⁾: »Det har som sædvanlig været den stærkt udbredte Tuberkulose, der har gjort sig gældende — — ved Flertallet af Dødsfaldene«; 1899 anfører BENTZEN sammesteds³⁾: »Tilnærmelsesvis 50 % af Dødsfaldene skyldes Tuberkulose af forskellig Form«, og i 1904 har jeg selv, ligeledes i Medicinalberetningen, udtalt⁴⁾: »Jeg har personlig det Indtryk, at man maa tillægge Tuberkulosen en direkte Andel af paa det nærmeste en Trediedel af alle Dødsfald«. Samme Aar anfører ogsaa MELDORF som sit Skøn⁵⁾: »Imellem Fjerdedelen og Halvdelen af alle Dødsfaldene i Grønland skyldes Tuberkulosen«. 1931 meddeler BØRRESEN⁶⁾, at af Dødsfaldene i Godthaab Distrikt 1923—29 inkl. har 34,5 %

¹⁾ 12, pag. 187.

²⁾ 22, pag. 220.

³⁾ 22, pag. 221.

⁴⁾ 18, pag. 15.

⁵⁾ 22, pag. 213.

⁶⁾ 23, pag. 365.

været forårsaget af Tuberkulose, og ud fra Dødsregistrene for den herrnhutiske Menighed ved Godthaab har han beregnet Dødeligheden ved Tuberkulose til i denne Befolkningsgruppe at have været mindst 8 ‰ allerede en Snes Aar efter Kolonisationens Begyndelse (1749—58) og uden væsentlige Ændringer i de følgende halvandet hundrede Aar. Endelig har SAXTORPH 1932 udtalt¹⁾, at det »med Sikkerhed kunde siges, at af Dødsfald paa Grund af Sygdom i Jakobshavn Lægedistrikt skyldtes ca. 50 ‰ Tuberkulose«.

Tuberkulosedødeligheden viser sig ved nærværende Undersøgelse at være ca. 16 Gange saa stor i Grønland som i Danmark og meget nær lige saa stor som den danske Befolknings Totaldødelighed. De registrerede 943 Dødsfald af Tuberkulose har været fordelt paa Aldersklasserne, som anført pag. 63, og viser sig ved Beregning at svare til en aarlig Dødelighed af Tuberkulose (i denne Sygdoms forskellige Former) for Aldersklasserne, som følger:

	‰	Af 100 Dødsfald i Aldersklassen forårsagedes ved Tuberkulose
Under 1 Aar.....	13	8
1—4 —	10	40
5—14 —	5	47
15—64 —	10	47
65 Aar og derover.....	32	25

Tuberkulosemortaliteten er saaledes i Grønland — som ogsaa andre Steder i Verden²⁾ — lavest i Aldersklassen 5—14 Aar og derefter stigende — og, som i sin Tid først fra dansk Side paavist³⁾, stigende med den tiltagende Alder. Ejendommelig for Grønland er Børnenes høje Tuberkulosemortalitet, som er lige saa høj — eller for Spædbørnene endog højere — end for de voksne Personer i Befolkningen. Karakteristisk — omend noget overdrevent — har da ogsaa KLÆR ud fra sine Indtryk anført⁴⁾: »Meningitis tuberculosa turde blandt Dødsårsager i Barnealderen tælles blandt de allerhyppigste«.

I Alderen efter det 15. Aar er Tuberkulosemortaliteten 10,2 ‰ p. a. for Mænd, men 11,3 ‰ for Kvinder. Forskellen synes dog først at indtræde i de højere Aldersklasser; i Alderen 15—64 Aar er Tallene henholdsvis 10,1 ‰ for Mænd og 10,2 ‰ for Kvinder, men fra det 65. Aar har Mortaliteten været 16 ‰ for Mænd mod 40,9 ‰ for Kvinder; selv med det Forbehold, som de smaa absolutte Tal medfører, synes der saa-

¹⁾ 24, pag. 736.

²⁾ 25, pag. 424.

³⁾ 26.

⁴⁾ 27, pag. 437.

ledes at være en væsentlig højere Dødelighed, forårsaget af Tuberkulose, for ældre Kvinder end for ældre Mænd.

At Tuberkulosen findes som Dødsårsag i omtrent Halvdelen af alle Dødsfald i Alderen 5—64 Aar, stemmer nøje med, hvad jeg tidligere har oplyst som Resultat af en Specialundersøgelse over Dødsårsagerne i Umánaq Distrikt 1898—1908¹⁾.

2. Den næststørste Dødsårsagsgruppe, Ulykkesdødsfaldene, er tidligere (pag. 46) saa udførligt behandlet, at den ikke her giver Anledning til yderligere Bemærkninger.

3. Katarrhalsk Lungebetændelse har i Grønland 1924—33 haft en Mortalitet, der paa det nærmeste har været dobbelt saa stor som i Danmark i samme Tidsrum. Sygdommen viser sig at have været særlig skæbnesvanger for Børnene i første og nærmest følgende Leveaar.

4. Dødsårsagsgruppen: Misdannelser og Sygdomme hos Nyfødte er for heterogen til, at det er muligt at belyse den mere indgaaende. Dens fra Aar til Aar stærkt springende Tal sandsynliggør, at den i adskillige Tilfælde rummer ikke diagnosticerede Tilfælde af epidemiske Sygdomme.

5. Kighoste. I det undersøgte Decennium har der kun været een Kighosteepidemi i Grønland, begyndende i Sukkertoppen i Juli 1924 og derfra forplantet langs Kysten, som følger; første Tilfælde: Godthaab Oktober 1924, Holsteinsborg November s. A., Julianehaab ligeledes November, Jakobshavn Januar 1925, Frederikshaab Februar, Egedesminde April, Godhavn Juli, Ritenbenk September og endelig Umánaq November, i hvilket Distrikt Epidemiens sidste Tilfælde forefaldt i Marts 1926 (det lykkedes ved Isolation at holde Upernivik fri for denne Epidemi).

Der findes i Lægernes Indberetninger som forårsaget ved nævnte Epidemi opført følgende Antal Dødsfald:

	Under 1 Aar	1—4 Aar	5—14 Aar	Ialt
1924.....	33	11	2	46
1925.....	38	13	8	59
1926.....	24	12	8	44
Tilsammen...	95	36	18	149

Herefter er i de paagældende Distrikter mindst hvert fjerde Barn under 1 Aar bortrevet af Epidemien, hvorved det maa have i Erindring, at denne Aldersklasse findes forholdsvis rigt repræsenteret i den grønlandske Befolkning.

¹⁾ 13, pag. 502.

Uagtet Kighoste i det undersøgte Decennium som omtalt kun er forekommet i et enkelt Aar i hvert af de grønlandske Distrikter, har denne ene Kighosteepidemi medført forholdsvis dobbelt saa mange Dødsfald i Tiaaret som alle Infektionssygdomme tilsammen i Danmark. Sammenlignet med Mortaliteten ved Kighoste pr. Aar, f. Eks. i Tyskland, har Dødeligheden ved denne Sygdom i Grønland, beregnet pr. Aar i Tiaaret, været omtrent 20 Gange saa stor.

Af Kighoste døde aarlig af 10.000 Personer			
	Vest- Grønland 1924—33 (begge Køn)	Tyskland 1925—27 ¹⁾	
		Mænd	Kvinder
Under 1 Aar.....	257	30	33
1— 4 —	23	3	4
5—14 —	8	0,2	0,1
Alle Aldersklasser...	15	0,8	0,9

6. Influenza er i Tiaaret kun forekommet i Grønland i Aaret 1932, og de registrerede Dødsfald er alle foraarsagede ved Lungekomplikationer. Uagtet der altsaa — som ved Kighoste — kun har været een Epidemi af Influenza i Grønland i de undersøgte 10 Aar, er den pr. Aar i Tiaaret beregnede Mortalitet af Influenza dog 5 Gange saa stor i Grønland som i Danmark, hvor Lidelsen optræder endemisk.

7. Hjerne-Rygmarvssygdomme har medført et betydeligt Antal Dødsfald, uden at det er muligt at udrede de egentlige Aarsager i Enkelt-heder. Det med Aarene stærkt vekslende Antal lader formode, at der i Gruppen skjuler sig en Del Tilfælde af epidemiske Sygdomme som epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse og muligvis ogsaa Tilfælde af Børnelammelse. I det store Antal Dødsfald blandt Spædbørnene, foraarsaget ved denne Dødsarsagsgruppe, findes sikkert tillige en Del Tilfælde af tuberkuløs Hjernehindebetændelse, selvom Flertallet af disse Tilfælde maa formodes opførte under Tuberkulose.

8. Alderdomssvaghed. Dødeligheden ved Alderdomssvaghed er kun halvt saa stor i Grønland som i Danmark; som det af det tidligere fremgaar, dør man i en ung Alder i Grønland²⁾.

9. Hjertesygdomme er ganske overvejende Myocarditer, med et forholdsvis stort Antal Dødsfald i de ældste Aldersklasser.

¹⁾ 3, pag. 444.

²⁾ Sammenlign: »Faae af dem kommer til nogen høyere Alderdom end 50 à 60 Aar, men mange i deres beste Ungdoms Aar, allermest i den spæde Alder, bortdøe« (HANS EGEDE, Det gamle Grønlands Nye Perustration. København 1741. pag. 66).

10. Akutte infektiøse Mave-Tarmkatarrher. Tallet er stærkt svingende fra Aar til Aar. Gruppen omfatter bl. a. Paradysenteri og epidemisk Gulsot samt utvivlsomt en Del Fødemiddelforgiftninger. Som Tabellen viser, falder en væsentlig Del af de ved Mave-Tarmkatarrher forårsagede Dødsfald blandt Smaabørnene.

11. Andre Sygdomme i Fordøjelsesorganerne. Jeg bemærker blot, at der i det forløbne Tiaar kun er registreret 1 Dødsfald af Blindtarmsbetændelse i Grønland.

12. Kræft. Naar Hensyn tages til, at Kræft er den hyppigste Døds-aarsag i Danmark og anført med en tre Gange saa stor Mortalitet dér som i Grønland, er det ikke uforstaaeligt, at Kræft flere Steder omtales som en i Grønland sjældent forekommende Lidelse. Jeg gør dog opmærksom paa, at der overhovedet ikke før 1904 forelaa noget sikkert diagnosticeret Tilfælde af Kræft i Grønland¹⁾, og der er for mig ingen Tvivl om, at det er de af mange Grunde store Vanskeligheder for Paaavisningen af denne Lidelse i Grønland, som i Forbindelse med det derværende forholdsvis ringe Antal af ældre Personer er Skyld i Kræftens dér tilsyneladende sjældne Forekomst²⁾.

13. Tyfus er i det undersøgte Tiaar — og iøvrigt i en Aarrække før dette Tidsrum — optraadt endemisk i Grønland og har i Aarene 1924—33 medført en aarlig Dødelighed af 1 pr. ca. 2000 Individuer imod 1 pr. ca. 100.000 Individuer i det egentlige Danmark. I Forhold til Danmark er Tyfusmortaliteten saaledes meget betydelig (ca. 50 Gange saa stor) i Grønland, men i Forhold til de øvrige Døds-aarsager i Grønland er dens Betydning ret underordnet. Af Dødsfaldene er ikke mindre end 27 % indtruffet hos Børn under 15 Aar, et Forhold, som er typisk for Egne med endemisk Tyfus (Italien 1926: tilsvarende 29 %³⁾).

14. Rosen. Der er kun i et enkelt Aar i Tiaaret (1925) og kun i et enkelt grønlandsk Distrikt (Julianehaab) registreret Dødsfald af Rosen, men denne Lidelse optraadte da — som nogle Gange tidligere i Grønland — som Epidemi med en saa overordentlig Ondartethed, at Mortaliteten af Rosen, beregnet pr. Aar i Tiaaret for hele Grønland, bliver ikke mindre end 20 Gange den tilsvarende i Danmark. Dødsfaldene indtraf i ganske overvejende Grad blandt voksne Personer og var ligeligt fordelt paa de to Køn.

15. Børnelammelse. Ogsaa om Børnelammelse gælder det, at Lidelsen i Tiaaret kun er optraadt i Grønland som en baade i Tid og

¹⁾ 28.

²⁾ Se ogsaa 29, pag. 70.

³⁾ 3, pag. 449.

Udstrækning stærkt begrænset Epidemi¹⁾. De første Tilfælde af Epidemien iagttoges i Sukkertoppen Juni 1932, hvorefter Epidemien forplantedes til Holsteinsborg Juli s. A., Godthaab Januar 1933 og Egedesminde November 1933, hvormed Epidemien ophørte. Der anmeldtes følgende Dødsfald af Børnelammelse:

	Under 1 Aar	1—4 Aar	5—14 Aar	15—64 Aar		Ialt
				Mænd	Kvinder	
1932.....	1	7	13	1	1	23
1933.....	»	2	3	»	»	5
Tilsammen ..	1	9	16	1	1	28

Trods den begrænsede Optræden gælder det for Børnelammelse som for de tidligere nævnte Epidemier, at en Beregning af Mortaliteten pr. Aar i Tiaaret for hele Grønland viser, at Sygdommen dog har krævet et forholdsvis meget betydeligt Antal (over 50 Gange saa mange) Ofre pr. Aar i Grønland som i Danmark. Angaaende Sygdommens Lethalitet oplyser HROLV²⁾, at »de døde findes næsten paa alle Steder blandt de først syge«.

16—23. De resterende Dødsårsager, hvoraf hver enkelt kun har medført nogle faa, i det højeste 3 til 4 Dødsfald om Aaret, kræver neppe yderligere Omtale.

Det skal dog bemærkes, at Dødeligheden ved Barsel-feber svarer til 0,5 % af fødende (imod 0,1 % i Danmark). Jeg har foran (pag. 59) oplyst, at Dødeligheden i Tilslutning til Fødsel i Grønland 1921—30 har været 0,9 %, og at i alt Fald ca. Halvdelen af disse Dødsfald maa antages at skyldes andre Årsager end Barsel-feber. Der er saaledes intet usædvanligt ved det her fundne Forhold, og der kan angaaende Enkelt-heder henvises til den nævnte foranstaaende Undersøgelse.

Dette samme gælder for Dødsårsagen: Selvmord, hvis Forekomst paa det nøjeste svarer til den pag. 58 beregnede.

Endelig skal det bemærkes, at Krupøs Lungebetændelse, som med Sikkerhed først er konstateret i Grønland 1911³⁾, i det undersøgte Tidsrum har haft en Mortalitet i Grønland, som kun er halvt saa stor som Mortaliteten i Danmark, og at Forholdet mellem Dødsfald ved henholdsvis Krupøs og Katarrhalsk Lungebetændelse, som i Danmark er omtrent 1 til 4, i Grønland (Influenzaens Lungekomplikationer fraregnet) har været nærmere 1 til 16.

¹⁾ Den nærmest foregaaende Epidemi af Børnelammelse i Vest-Grønland forefaldt i Sukkertoppen 1914, og de under Epidemien 1932—33 døde er alle født efter 1914.

²⁾ 30, pag. 813.

³⁾ 31.

C. Fødselsoverskud.

I de 30 Aar, som denne Undersøgelse omfatter, har Fødselsoverskuddet (∅: Forskellen mellem Antallet af Fødte og Døde) i Vest-Grønland været 12,6 ‰ p. a. (i det egentlige Danmark f. Eks. 1911—20: 11,8 ‰), lidt større i Syd-Grønland (13,2 ‰) end i Nord-Grønland (11,8 ‰). Nærmere betragtet har Dødeligheden paa det allernærmeste været den samme i de to Landsdele, og den højere Fødselskvotient i Syd-Grønland skyldes, som tidligere paavist, den i denne Landsdel større Hyppighed af Fødsler udenfor Ægteskab.

I et saa udstrakt Land som Grønland vil det altid være naturligt, at nogle af Distrikterne viser gunstigere Forhold end andre; allerede klimatiske Svingninger vil være tilstrækkelige til i væsentlig Grad at paavirke Erhvervslivet paa forskellig Maade i de forskellige Distrikter og derigennem at ændre Befolkningens økonomiske Forhold i forskellig Retning. Noget af Forklaringen paa den Uensartethed i de enkelte Distrikters Fødselsoverskud, som fremgaar af den følgende Tabel, maa da formentlig søges i en saadan mere eller mindre gunstig Udvikling af Erhvervet i de paagældende Distrikter med de deraf betingede indbyrdes afvigende Ernæringsvilkaar.

	Vest-Grønland. 1901—30		Distrikterne									
			Landsdelene		Syd-Grønland					Nord-Grønland		
	Syd-Grønland	Nord-Grønland	Julianaabaab	Frøderikshaab	Godthaab	Sukkertoppen	Holsteinsborg	Egedesminde og Godhavn	Jakobsbavn og Christianshaab	Ritenbenk	Umánaq	Upernivik
Fødselskvotient	40,3	39,6	41,0	41,2	38,9	41,2	41,7	40,4	37,0	42,3	39,7	39,8
Dødelighed	27,7	27,8	29	30	25	23	29	25	30	26	32	26
Fødselsoverskud												
‰ p. a.	12,6	11,8	12,0	11,2	13,9	18,2	12,7	15,4	7,0	16,3	7,7	13,8

II. Øst-Grønland.

Kolonisationen i Øst-Grønland begyndte i Aaret 1894 med Anlæg af en Missions- og Handelsstation ved Angmagssalik. De første Østgrønlændere blev døbt 1899, og de sidste 1921. Da Kirkebøgerne kun indeholder Oplysninger om den døbte Del af Befolkningen, er de indhentede Udskrifter følgende uanvendelige til Belysning af de her behandlede Forhold før Aaret 1921.

Fra læg Administrations Side findes imidlertid aarlige Meddelelser om Befolkningens Størrelse, Antallet af Mænd og Kvinder, Fødte og Døde, undtagen for Aarene 1906 og 1910¹⁾.

Herefter har Fødselskvotienten i Øst-Grønland (dødfødte i alt Fald delvis medregnet) været, som følger:

Fødte p. a. pr. 1000 Individder, Øst-Grønland.

1901—10.....	52
1911—20.....	47
1921—30.....	51

1901—30 [933 Fødsler] 50 (Vest-Grønland, dødfødte fraregnet: 40).

Der er i Aarene 1911—30 anmeldt Fødsler af 338 Dreng og 340 Piger.

Dødeligheden (dødfødte i alt Fald delvis medregnet) har tilsvarende været:

Døde p. a. pr. 1000 Individder, Øst-Grønland.

1901—10.....	23
1911—20.....	28
1921—30.....	22

1901—30 [462 Dødsfald] 25 (Vest-Grønland, dødfødte fraregnet: 28).

I Aarene 1911—30 har Dødeligheden været for Mænd 23 ‰ og for Kvinder 27 ‰ p. a.

I det følgende skal gives en mere detailleret Beretning om disse Forhold paa Grundlag af en af mig personlig foretagen Udskrift af Kirkebøgerne for Angmagssalik 1921—30 samt for Scoresbysund (hvortil i 1925 en Del af den østgrønlandske Befolkning udvandrede) for Perioden 1925—30, begge Udskrifter behandlede under eet.

Efter Kirkebøgerne var Fødselskvotienten (dødfødte udeladte)

¹⁾ 32.

i Øst-Grønland 1921—30: 49 ‰ p. a.; Dødfødsler udgjorde 4,3 ‰ af samtlige Fødsler (sammenlign pag. 16); Tvillingefødsler tilsvarende 1,3 ‰ (se pag. 18). Fødsler udenfor Ægteskab udgjorde 1,5 ‰ af det samlede Antal Fødsler mod 5,8 ‰ i Vest-Grønland; i Halvdelen af disse Fødsler i Øst-Grønland var Faderen Europæer.

Der foreligger kun Oplysning om Alderen hos ialt 100 Mødre; disse fordelte sig, som følger:

15—	20—	25—	30—	35—	40—	45—	50 Aar
5	29	21	26	12	6	1	
3	22	27	23	16	8	1	

(den procentvise Fordeling i Vest-Grønland meddelt til Sammenligning, se pag. 11).

387 Fødsler var fordelt paa Kvartalerne, som følger, idet Tallet 100 betegner det gennemsnitlige Antal Fødsler for et Kvartal:

Fødsel	Øst-Grønland	Vest-Grønland	Konception
1. Kvartal.....	112	105	2. Kvartal
2. —	69	90	3. —
3. —	103	103	4. —
4. —	116	102	1. —

Aarets første og andet Kvartal opviser saaledes et forholdsvis stort Antal Konceptioner mod et særlig ringe Antal i tredje Kvartal. I denne Forbindelse skal jeg anføre¹⁾: »Denne Fangst (Sommerfangsten ved Yderøerne) kan dog mislykkes, naar der ingen Storis er. Da der saaledes i 1912 fra Juli til langt hen paa Efteraaret aldeles ingen Is var ud for Angmagssalik Fjord og som Følge deraf altid var saa megen Søgang, at Grønlænderne som Regel ikke turde gaa ud paa Fangst, blev Følgen, at de fleste enten gik og smaasultede eller fortærede det tidligere paa Sommeren indsamlede Vinterforraad«. Som Helhed maa Aarets tredje Kvartal sikkert betegnes som den ernæringsmæssig set vanskeligste Aars-tid paa Østkysten, ligesom den ogsaa sundhedsmæssig set er den ugunstige (se det følgende).

Dødeligheden (Dødfødsler fraregnede) var i Øst-Grønland 1921—30: 20 ‰ p. a., ens for begge Køn (Vest-Grønland 1901—30: 28, Mænd 30, Kvinder 25 ‰). I god Overensstemmelse med den forholdsvis lave summariske Dødelighed har Dødeligheden for Børn i 1. Leveaar været 9,3 ‰ (Vest-Grønland 1901—30: 14,6 ‰); af de i 1. Leveaar døde er 54 ‰ døde i 1. Levemaaned (Vest-Grønland 29 ‰); Dødeligheden i

¹⁾ 33, II, pag. 624.

1. Levemaaned er den vanskeligst paavirkelige og udgør derfor altid des større en Andel, jo lavere Spædbørnsdødeligheden som Helhed er.

Den gennemsnitlige Dødsalder (ved 152 Dødsfald) var 27 Aar, ens for begge Køn (Vest-Grønland 1901—30: 26 Aar, for Mænd 24 og for Kvinder 29 Aar).

Ulykkestilfælde (Ihjelliggen fraregnet) medførte aarlig 2,6 Dødsfald pr. 1000 Individuer (som i Vest-Grønland 1901—30), af Mænd 4,6 (Vest-Grønland 5,1) og af Kvinder 0,8 (Vest-Grønland 0,4). Da den summariske Dødelighed for østgrønlandske Mænd i den undersøgte Periode imidlertid er betydeligt under Dødeligheden for vestgrønlandske Mænd, maa Dødsfald ved ulykkelig Hændelse udgøre en større Andel af det samlede Antal Dødsfald for Mænd i Øst-Grønland end i Vest-Grønland; af 100 Dødsfald blandt østgrønlandske Mænd 1921—30 forårsagedes 23 ved Ulykkestilfælde (Syd-Grønland 1901—30: 18, Nord-Grønland: 15).

Tallene er iøvrigt for smaa til nærmere Beregninger; de absolutte Tal er følgende:

Øst-Grønland 1921—30.

12 Mænd	omkom	ved	Drukning	(heraf 10 under Kajakroning)
2	—	—	—	Vaadeskud
2	—	—	—	Nedstyrtning
1	—	—	—	Brandsaar

3 forulykkede Kvinder omkom alle ved Drukning.

Ved Ihjelliggen døde 1,1 % af levendefødte Børn (sammenlign pag. 56).

1 Barn, født udenfor Ægteskab, dræbtes af Moderen.

Af de i Tiaaret fødende døde 0,8 % i Tilslutning til Fødslen (Vest-Grønland 1921—30: 0,9 %).

Det skal yderligere oplyses, at over 40 % af Dødsfaldene i Tiaaret er indtruffet i de to Maaneder August og September, d. v. s. umiddelbart efter Forbindelsen med Europa.

Af Epidemier er der Anledning til særlig at nævne en Epidemi af Børnelammelse ved Angmagssalik i 1925, fra August til November. Epidemien medførte 27 Dødsfald, ganske overvejende blandt Personer over 15 Aar. Det er ikke uden Interesse at sammenligne Dødsfaldene ved denne Epidemi med Dødsfaldene ved et Par Epidemier i Vest-Grønland. Sammenligningen vil vise Børnelammelsens Hærgen blandt de ældre Aldersklasser i den hidtil unificerede østgrønlandske Befolkning.

Øst-Grønland 1925, Børnelammelse her hidtil ukendt, »næsten alle Grøn-
lænderne var angrebne¹⁾).

	Alder						65 Aar	Ialt
	0	1	5	15	Mænd	Kvinder		
Døde	1		2	10	14		27	
Vest-Grønland 1914	—	4	14	21		2	41	
— 1932—33	—	1	9	16	1	1	28	

(se foran pag. 71).

Fødselsoverskuddet i Øst-Grønland har 1901—30 efter Ad-
ministrationens Opgivelse været 25 ‰ p. a. (Vest-Grønland 12,6 ‰,
svingende for de enkelte Distrikter fra 7,0—18,2 ‰, se pag. 72); efter
Kirkebøgerne for Perioden 1921—30 var Fødselsoverskuddet 29 ‰ p. a.
Fødselsoverskuddet i Øst-Grønland har saaledes været dobbelt saa stort
som det tilsvarende i Vest-Grønland.

Den østgrønlandske Befolkning er efter Kolonisationens
Begyndelse gennemsnitlig tiltaget med en Fjerdedel i Løbet
af hvert Tiaar.

Det vil derfor være let forstaaeligt — særlig under Hensyn til denne
Befolknings Levevis som et omflakkende Jægerfolk — at det vil være
nødvendigt at holde betydelige Landstrækninger rede til Optagelse af
den sandsynligt kommende Tilvækst.

I det hele vil de meddelte Resultater af nærværende Undersøgelse
over Til- og Afgangen i den grønlandske Befolkning i Tiden 1901—30
med tilstrækkelig Tydelighed have vist, at vi forlængst er kommet bort
fra Problemerne vedrørende den grønlandske Befolknings Bevarelse
(endnu 1885 kunde WESTERGAARD sige²⁾): »Folkemængden holder sig
kun med Nød og Næppe vedlige ved en betydelig Fødselshyppighed«).

En Sammenligning paa dette Omraade mellem Fortid og Nutid
kan ikke undlade at vise Fremgangen i de senere Tiaar.

I vore Dage gælder det grønlandske Samfundsproblem
ikke længere Befolkningens Bevarelse, men dens Udvikling.

¹⁾ 34, pag. 76.

²⁾ 35, pag. 457.

RÉSUMÉ IN ENGLISH

The investigations dealt with above concern births and deaths among the native population of West and East Greenland in the period 1901—1930.

Births.

In West Greenland (population in 1930: 15,345) the annual birth-rate in the thirty years in question averaged 40.3 per 1000, rising from 39.8 per 1000 in 1901—10 to 41.2 per 1000 in 1921—30. In the former period the annual birth-frequency for married women between 15 and 49 years of age was 276 and in the latter period 293 per 1000.

Speaking generally, married women under 35 years of age bear on an average a child every third year. The birth-frequency is greatest among married women between 20—24. Pregnancy before marriage is comparatively rare (hardly applying to more than one-fifth of the marriages). There is on an average an interval of eighteen months between the wedding and the birth of the first child; the lactation period as a rule extends over 2—3 years. In marriages of twenty-five years' duration the number of births averages 6—7 per marriage, but the distribution is somewhat irregular, varying from 0 to 10 or more births per marriage. About 8 per cent of marriages of more than five years' duration are childless. The pregnancies of 3 per cent of healthy and otherwise fertile women end in miscarriages. Still-births total 4 per cent of the total number of births, and on an average occur twice as frequently in births out of wedlock as in wedlock; the frequency of still-births is relatively highest among women of mature age. Of still-born children there are 120 boys to every 100 girls. Plural births are equal to 1 per cent of all births and are most frequent among older child-bearing women, particularly women between 35—39 years of age.

In the period 1901—1930 the number of births out of wedlock was 6 per cent of the total number, illegitimate births being twice as frequent in the southern as in the northern administration district of West Greenland. Births out of wedlock were comparatively rare among young unmarried women, but notably frequent among women between 35—44 years of age.

In the same period the ratio of boys and girls born in West Greenland was 1048 to 1000.

There is a striking connection between the number of conceptions and the season of the year, fluctuations in the state of health and nutrition of the population possibly being among the contributory causes. There seems also to be a certain connection between these same factors and the sex of the children born.

Menstruation may be said to commence on an average at the age of 15½; the lowest age on record of a child-bearing woman is 15 and the highest 48 years.

In East Greenland (population in 1930: 877) the annual birth-rate within the period 1901—1930 was 50 per 1000.

Still-births came to 4 per cent of the total number of births; plural births 1 per cent, births out of wedlock 1.5 per cent. In East Greenland, just as in West Greenland, there is an evident connection between the seasons and the number of conceptions.

Deaths.

Within the period 1901—1930 the annual mortality amongst the native population of West Greenland was 27.7 per 1000; when compared with earlier periods the death-rate is seen to have decreased in the southern and to have remained stationary in the northern administration district. The rate of mortality was 30 per 1000 for men and 25 for women.

For children under one year the death-rate was 14.6 per cent, and this comparatively low mortality was beyond doubt very largely due to the fact that practically all Greenland babies are suckled. Of first-year mortalities 30 per cent died within the first month. There is a due proportion observable between the rates of infant mortality and total mortality in the different districts.

The mortality of children between the ages of 1—4 years is high, about four times as high as in Denmark, and this proportion also applies in the succeeding age-groups up to 25 years, after which the mortality falls to about three times that of the corresponding age groups in Denmark. In Greenland as in Denmark the lowest mortality age-group is 10—14, but the rate for this group in Greenland is almost as high as the mortality at about the age of 48 in Denmark.

For the age-group 15—24, the rate of mortality among men is more than twice that of the women; indeed, in the southern district it is almost three times as high. The average death-age is 26.2 years, that for men being 23.6, and for women 28.8 years.

The seasonal influence on the rate of mortality is considerable; in the four months June—September the death-rate is above average — somewhat earlier in the southern than in the northern part of the country — and the culmination of the mortality-rate within these months is

attributed to the resumption of direct contact with the outer world after the interruption of winter, and to the epidemics resulting from this outside contact.

By far the most frequent cause of death is tuberculosis, which is responsible for more than one third of all deaths. The tuberculosis mortality in West Greenland is almost sixteen times as high as in Denmark and very nearly as high as the total mortality from all causes in Denmark. A striking feature is the high tuberculosis mortality among children, which is the same as among adults.

Accidents are the second most frequent cause of death. In the years 1901—1930 the number of men dying from accidents in West Greenland was thirteen times as high as in Denmark, and the number of women five times as high. This one cause of death is in itself sufficient to account for the total mortality being as much as 5 per 1000 higher for men than for women. In the age-group 15—34 the accident mortality-rate for men is higher than the total mortality-rate in the same age-group in Denmark.

As compared with the latter half of last century, the frequency of deaths from accident in the period 1921—30 showed a decrease of 43 per cent in the southern part of the country, but only 12 per cent in the northern part.

Of the accidents 80 per cent were caused by drowning, 7 per cent by poisoning, 6 per cent by the accidental discharge of firearms, 4 per cent by freezing to death, and 3 per cent by other causes. Death by drowning bears a close connection with the occupation of the people, and consequently is far more predominant among men than women. The number of accidental deaths does not vary essentially in the different districts, and everywhere drowning is the prevailing cause of accidental death.

In southern Greenland 94 per cent of the deaths by drowning in the period mentioned were due to kayak accidents, and only 6 per cent to other causes, whereas in North Greenland only 75 per cent of the deaths by drowning were due to kayak accidents, and by far the greater part of the remaining 25 per cent were caused by traversing unsafe ice.

Deaths by poisoning, which for both sexes hold the second place among accidental deaths, are by far the most frequent in southern Greenland, and are generally caused by the consumption of tainted meat. Among women death from poisoning is the primary cause, drowning coming second, and freezing to death third.

There is a difference of 50 per cent between the number of accidental deaths in the two quarters of the year that present the highest and the lowest figures respectively. In general harmony with climatic conditions the third quarter is the most favorable and the first the most unfavorable

period in South Greenland, whereas in North Greenland the first quarter is the most favorable period, and the number of deaths from accidents increases during the remaining three quarters.

Mention must be made of catarrhal pneumonia as being one of the main causes of death — in fact it is the third in frequency. It occurs much the most often in connection with epidemic bronchial catarrh, and contributes largely to the high mortality during the summer months.

Investigations covering a number of years are necessary before it is possible to form a satisfactory picture of the epidemiology of a country, and not least when dealing with a partly closed country like Greenland; but it may be mentioned here that in West Greenland the greatest number of deaths caused by epidemic diseases — apart from the said bronchial catarrh — in the years 1924—33 was due to whooping-cough and thereafter to influenza, typhoid fever (endemic occurrence), erysipelas, poliomyelitis, paradysentry and epidemic jaundice.

In regard to these diseases, to which further reference is made in the Danish text, it may be said that, although as a rule they only occurred within a single year of the decade in question, the mortality rate calculated per annum is many times higher than in Denmark, although these diseases are of constant occurrence in that country.

Deaths in childbed carry away 1 per cent of the women concerned, and about twice as many in North as in South Greenland. For unmarried women the rate of mortality was four times as high as for married mothers. The death-rate was highest before the age of 25 and after the age of 34. More than half of these deaths occurred within three days after confinement.

Suicide is rare in West Greenland; shooting seems to be the most frequent method.

As might be expected in view of the age distribution of the population of Greenland, with comparatively few persons in the higher age-group, deaths caused by senile debility and cancer are comparatively rare.

In East Greenland the mortality-rate in 1901—1930 averaged 25 per 1000. Mortality among children under one year was only 9.3 per cent; the average age at death was 27 years.

In East Greenland, as also in West Greenland, there is a pronounced increase in the number of deaths in the period immediately following the resumption of shipping communication with Europe each year.

Excess of births over deaths.

According to the figures of births and deaths in the period 1901—30 the population of West Greenland increased on an average by one-eighth in each decade, in East Greenland by one-fourth.

ALFABETISK INDHOLDSFORTEGNELSE

(MED SIDEHENVISNING)

Forkortelser: NG = Nord-Grønland, SG = Syd-Grønland, VG = Vest-Grønland. ØG = Øst-Grønland.

- A**arstidernes Forbindelse med Dødeligheden VG. 41, ØG. 75, Fostrenes Køn 24, Fødsler VG. 23, ØG. 74, Konception VG. 23, ØG. 74, Ulykkestilfælde 52.
- A**borter 15.
- A**lderdomssvaghed 65, 69.
- B**arnløse Ægteskaber 14.
- B**arselseng, Død i VG. 59, 71, ØG. 75.
- B**efolkningens Art 3, Erhverv 5, Fordeling 4, Størrelse 3, Tæthed 5.
- B**ornelammelse VG. 70, ØG. 75.
- D**rab VG. 57, ØG. 75.
- D**rukning VG. 48, 53, ØG. 75.
- D**ødelighed VG. 28, 64, SG. 29, NG. 29, ØG. 73, 74, Aldersklasser 31 Mænd 30, Kvinder 30, Spædbørn VG. 36, ØG. 74.
- D**ødfødte VG. 16, ØG. 74, Køn 18, Moderens ægteskabelige Stilling 17.
- D**ød i Tilslutning til Fødsel VG. 59, 71, ØG. 75.
- D**ødsaarsager VG. 45, 62.
- D**ødsalder, den gennemsnitlige VG. 40, ØG. 75.
- D**ødsfald ved ulykkelig Hændelse VG. 46, 65, SG. 47, NG. 47, ØG. 75.
- F**lerfoldsfødsler VG. 18, ØG. 74.
- F**orgiftninger 57.
- F**ødselshyppighed i Ægteskab 9, udenfor Æ. 20, efter Aldersklasser 11.
- F**ødselskvotient VG. 7, SG. 8, NG. 8, ØG. 73.
- F**ødselsoverskud VG. 72, ØG. 76.
- F**ødsler pr. Ægteskab, Antal af VG. 13.
- F**ødsler udenfor Ægteskab VG. 19, ØG. 74.
- F**ødtes Køn 21, 24.
- F**ørste Fødsel, Tidspunkt for VG. 12.
- G**ennemsnitsdødsalder VG. 40, ØG. 75.
- H**jertesygdomme 69.
- I**hjelfrysning 48.
- I**hjelliggen VG. 56, ØG. 75.
- I**nfektionssygdomme 65, 68, 69, 70, 71, 75.
- I**nfluenza 69.
- K**ighoste 68.
- K**olonidistrikter 4.
- K**ræft 65, 70.
- L**aktation 13, 39.
- L**ungebetændelse 65, 68, 71.
- M**ave-Tarmkatarrher 70.
- M**enstruation 27.
- M**ødres Alder VG. 11, ØG. 74, ugifte 20.
- N**edstyrtning VG. 48, ØG. 75.
- R**aceblanding 3, 21, 27, 74.
- R**osen 70.
- S**elv mord 58, 65, 71.
- T**uberkulose 65, 66.
- T**villingefødsler VG. 18, ØG. 74.
- T**yfus 70.
- U**lykkesaarsager 48.
- V**aadeskud VG. 48, ØG. 75.
- V**ielsernes Forbindelse med Konceptionsterminerne 12, 24.

Der er ved Udarbejdelsen af foranstaaende Afhandling benyttet Oplysninger fra:

1. Sammen drag af statistiske Oplysninger om Grønland. København. 1912.
2. Statistisk Aarbog 1932. København. 1932.
3. FR. PRINZING Handbuch der medizinischen Statistik. Jena. 1931.
4. A. BERTELSEN. Om Fødslerne i Grønland. Bibliotek for Læger. København. 1907. pag. 527.
- 5 a, b, c, d. Folketællingen i Grønland 1901, 1911, 1921 og 1930. København 1904, 1913, 1923 og 1932.
6. Ministerialbøgerne for Umánaq Præstegæld. Umánaq Præstegælds Arkiv.
7. RUBIN og WESTERGAARD. Ægteskabsstatistik. København. 1890.
8. A. BERTELSEN. Ægteskabsstatistik for Umánaq Distrikt. Det Grønlandske Selskabs Aarsskrift. 1918. København. 1919.
9. A. N. KLÆR. Statistische Beiträge zur Beleuchtung der ehelichen Fruchtbarkeit. Christiania. 1903.
10. Ægteskaber, Fødte og Døde i Aarene 1921—25. Danmarks Statistik. København. 1928.
11. Folketællingen i Grønland 1880. København. 1883.
12. CHR. V. HAVEN. Nosografiske Bemærkninger om Grønland. Ugeskrift for Læger. 1882. pag. 185. København.
13. A. BERTELSEN. Om Dødeligheden i Grønland. Bibliotek for Læger. 1910. pag. 459. København.
14. Velvilligt beregnet og meddelt af Sundhedsstyrelsens Statistiske Kontor. København.
15. K. OLDENDOW. Den Grønlandske Samfundslære. Godthaab. 1931.
16. Selvmord og Dødsfald ved Ulykkelig Hændelse i Aarene 1906—15. København. 1917.
17. K. OLDENDOW. Lov og Ret i Grønland. Det Grøn. Selsk. Aarsskrift. 1930—31. pag. 37. København.
18. Sundhedsstyrelsens Aarsberetning for 1923. København. 1924.
19. Medicinalberetning for den danske Stat for Aaret 1924 ff. København. 1926 ff.
20. Beretninger og Kundgørelser vedrørende Styrelsen af Grønland. København. 1926 ff.
21. Dødsårsager i Kongeriget Danmark i Aaret 1933. København. 1934.
22. G. MELDORF. Tuberkulosens Udbredelse i Grønland. Meddelelser om Grønland. Bd. 26. pag. 211. København. 1904.
23. P. BØRRESEN. Nogle Undersøgelser over Tuberkulosens Forekomst i Godthaab Lægedistrikt. Hospitalstidende. 1931. pag. 358. København.
24. S. M. SAXTORPH. Om Tuberkulosen i Grønland og dens Bekæmpelse. Ugeskrift for Læger. 1932. pag. 736. København.

25. G. CORNET. Die Tuberkulose. Wien. 1907.
 26. J. LEHMANN. Nogle Undersøgelser om Dødeligheden af Lungesvindot i Kjøbenhavn. København. 1882.
 27. H. KJÆR. Meddelelser om Sygdomsforhold i Grønland. Ugeskrift for Læger. 1900. pag. 409. København.
 28. A. BERTELSEN. Om Forekomsten af Cancer i Grønland. Hospitalstidende. 1904. pag. 209. København.
 29. Beretning om Den almindelige danske Lægeforenings Cancerkomité's Virksomhed 1912—21. København. 1922.
 30. K. HROLV. Nogle Iagttagelser fra en Børnelammelseepidemi i Sukkertoppen, Grønland. Ugeskrift for Læger. 1934. pag. 804. København.
 31. A. BERTELSEN. Pneumonia crouposa i Grønland. Hospitalstidende. 1911. pag. 235. København.
 32. Meddelelser fra Direktoratet for Den Kongelige Grønlandske Handel. 1903 ff. København.
 33. Grønland i Tohundredaaret for Hans Egedes Landing. København. 1921.
 34. Beretning om et Besøg i Angmagssalik (R. BENTZEN). Sundhedsstyrelsens Aarsberetning for 1927. pag. 74. København. 1928.
 35. FALBE-HANSEN og SCHARLING. Danmarks Statistik. 1885. I. København.
-

Færdig fra Trykkeriet den 13. September 1935.